

This question paper contains 4 printed pages]

B—161—2017

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

OCTOBER/NOVEMBER, 2017

(CBCS Pattern)

GEOGRAPHY

Paper VII

(Human Geography)

(MCQ & Theory)

Saturday, 11-11-2017)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :— (i) Attempt All questions.

(ii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(iii) Use of map stencils is allowed.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) योग्य त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या व आराखडे काढणे आवश्यक आहे.

(iii) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

MCQ

1. Fill in the blanks :

रिकाम्या जागा भरा :

(i) ..... is the father of Human Geography.

(a) Aristotle

(b) Karl Ritter

(c) Strabo

(d) Friedrich Ratzel

(a) अरिस्टॉटल

हे मानवी भूगोलाचे जनक आहेत.

(b) कार्ल रिटर

(c) स्ट्रबो

(d) फ्रेड्रिक रॅट्जेल

P.T.O.

(ii) ..... occupation is included in primary activity.

- (a) Sugar Industry (b) Agriculture
(c) Cotton Industry (d) Transportation

..... व्यवसायाचा प्राथमिक क्रियेमध्ये समावेश होतो.

- (a) साखर उद्योग (b) शेती
(c) वस्त्रोद्योग (d) वाहतुक

(iii) Stop and go determinism concept was postulated by :

- (a) Griffith Taylor (b) Ellen C. Semple
(c) Karl Ritter (d) O.H.K. Spate

थांबा आणि जा निसर्गवाद ही संकल्पना ..... यांनी मांडला.

- (a) ग्रिफीथ टेलर (b) एलन सी. सेम्पल
(c) कार्ल रिटर (d) ओ.एच.के. स्पेट

(iv) 'Igloo' is found in ..... Tribe.

- (a) Naga (b) Gond
(c) Eskimo (d) Toda

'इग्लू' हे ..... जमातीत आढळतात.

- (a) नागा (b) गोंड
(c) एस्किमो (d) तोडा

(v) "Human Geography is a study of changing relationship between unresting man and the unstable earth" is defined by :

- (a) Griffith Taylor (b) Von Humboldt
(c) Strabo (d) Ellen C. Semple

"क्रियाशील मानव आणि अस्थिर पृथ्वी यांच्यातील बदलत्या संबंधाचा अभ्यास म्हणजे मानवी भूगोल होय" अशी व्याख्या ..... यांनी केली.

- (a) ग्रिफीथ टेलर (b) व्हॉन हंबोल्ट
(c) स्ट्रॅबो (d) एलन सी. सेम्पल

(vi) Possibilism concept is also known as ..... concept.

- (a) French (b) Chinese
(c) American (d) German

- संभववाद संकल्पना ..... संकल्पना म्हणून ओळखली जाते.
- (a) फ्रेंच (b) चीन
(c) अमेरिकन (d) जर्मन
- (vii) The Gond tribe is found in .....
- (a) Japan (b) India
(c) Germany (d) Australia
- ..... मध्ये गोंड जमात आढळते.
- (a) जपान (b) भारत
(c) जर्मनी (d) ऑस्ट्रेलिया
- (viii) Transport occupation is included in ..... economic activity.
- (a) Tertiary (b) Primary
(c) Secondary (d) None of these
- वाहतुक व्यवसायाचा समावेश ..... आर्थिक क्रियेत होतो.
- (a) तृतीयक (b) प्राथमिक
(c) द्वितीयक (d) यापैकी नाही
- (ix) The Toda tribe is found in .....
- (a) USA (b) Japan
(c) China (d) India
- ..... मध्ये तोडा जमात आढळते.
- (a) यु.एस.ए. (b) जपान
(c) चीन (d) भारत
- (x) 'Anthropogeographic' this famous book was written by :
- (a) Friedrich Ratzel (b) Geddes
(c) Huntington (d) Strabo
- 'अँथ्रोपोजिऑग्राफीक' हा प्रसिद्ध ग्रंथ ..... यांनी लिहीला.
- (a) फ्रेड्रिक रॅट्झेल (b) गेडेज
(c) हंटिंग्टन (d) स्ट्रॅबो

WT

(4)

B—161—2017

Theory

2. Define Human Geography and explain its nature. 10
मानवी भूगोलाची व्याख्या देऊन त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the concept of Determinism with examples.
निसर्गवाद संकल्पना उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

3. Explain in detail about primary occupations. 10
प्राथमिक श्रेणीच्या व्यवसायांविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the information of Eskimo Tribe.
एस्किमो जमातीविषयी माहिती विशद करा.

4. Write short notes on any two of the following : 10

(i) Possibilism

(ii) Naga Tribe

(iii) Secondary Occupation

(iv) Branches of Human Geography.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

(i) संभववाद

(ii) नागा जमात

(iii) द्वितीय व्यवसाय

(iv) मानवी भूगोलाच्या शाखा.

B—161—2017

4

This question paper contains 4 printed pages]

A—190—2018

FACULTY OF HUMINITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

OCTOBER/NOVEMBER, 2018

(CBCS Pattern)

GEOGRAPHY

Paper VII

(Human Geography)

(MCQ + Theory)

(Wednesday, 17-10-2018)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

- N.B.* :— (i) Attempt *All* questions.
(ii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.
(iii) Use of map stencils is allowed.
(i) सर्व प्रश्न सोडवा.
(ii) योग्य त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या व आराखडे काढणे आवश्यक आहे.
(iii) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

MCQ

10

1. (1) 'Stop and Go' determinism concept was postulated by .....
- (A) Karl Ritter (B) O.H.K. Spate
(C) Ellen C. Semple (D) Griffith Taylor
- 'यांचा आणि जा' निसर्गवाद ही संकल्पना .....
- (A) कार्ल रिटर (B) ओ. एच. के. स्पेट
(C) एलन. सी. सेम्पल (D) ग्रिफीथ टेलर
- (2) ..... houses are found in Naga tribe.
- (A) Morung (B) Igloo
(C) Ghotul (D) Hamlet
- नागा जमातीत ..... घरे आढळतात.
- (A) मोरुंग (B) इग्लू
(C) गोदूल (D) हॅमलेट

P.T.O.

WT

(2)

A—190—2018

(3) ..... occupation is included in primary activity.

- (A) Transportation (B) Sugar Industry
(C) Agriculture (D) Cotton Industry

..... व्यवसायाचा प्राथमिक क्रियेमध्ये समावेश होतो.

- (A) वाहतूक (B) साखर उद्योग
(C) शेती (D) वस्त्रोद्योग

(4) ..... is the father of Human Geography.

- (A) Strabo (B) Friedrich Ratzel
(C) Karl Ritter (D) Aristotle

..... हे मानवी भूगोलाचे जनक आहेत.

- (A) स्ट्रबो (B) फ्रेड्रिक रॅट्झेल
(C) कार्ल रिटर (D) अरिस्टॉटल

(5) 'Igloo' is found in ..... Tribe.

- (A) Eskimo (B) Toda
(C) Gond (D) Naga

'इग्लू' हे ..... जमातीत आढळतात.

- (A) एस्किमो (B) तोडा
(C) गॉंड (D) नागा

(6) ..... occupation is included in secondary activity.

- (A) Lumbering (B) Hunting
(C) Sugar Industry (D) Agriculture

..... व्यवसायाचा द्वितीयक समावेश होतो.

- (A) लाकूडतोड (B) शिकार
(C) साखर उद्योग (D) शेती

(7) Possibilism concept is also known as ..... concept.

- (A) German (B) American
(C) China (D) French

संभववाद संकल्पना ..... संकल्पना म्हणून ओळखली जाते.

- (A) जर्मन (B) अमेरिकन
(C) चीन (D) फ्रेंच

- (8) The Toda tribe is found in .....
- (A) India (B) China
(C) U.S.A. (D) Japan
- ..... मध्ये तोडा जमात आढळते.
- (A) भारत (B) चीन
(C) यु.एस.ए. (D) जपान
- (9) Transport occupation is included in ..... economic activity.
- (A) Secondary (B) Tertiary
(C) Primary (D) None of these
- 'वाहतूक व्यवसायाचा समावेश ..... आर्थिक क्रियेत होतो.
- (A) द्वितीयक (B) तृतीयक
(C) प्राथमिक (D) यापैकी नाही
- (10) Human Geography is the study of man and his adjustment to natural environment is defined by .....
- (A) E. Huntington (B) Jen Brunhes
(C) Friedric Ratzel (D) Ellen C. Semple
- "मानव आणि त्याचे नैसर्गिक पर्यावरणाशी समायोजन यांचा अभ्यास करणारे शास्त्र म्हणजे मानवी भूगोल होय." अशी व्याख्या ..... यांनी केली.
- (A) इ.हंटिंगटन (B) जॉन ब्रुन्स
(C) फ्रेड्रिक रॅट्झेल (D) एलन सी. सेम्पल

Theory

2. Define Human Geography and explain its nature. 10

मानवी भूगोलाची व्याख्या देवून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the concept of Determinism with examples.

निसर्गवाद संकल्पना उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

P.T.O.

WT

(4)

A—190—2018

3. Explain the details about primary occupations.
प्राथमिक श्रेणीच्या व्यवसायाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

10

Or

(किंवा)

Explain the information of Eskimo Tribe.

एस्किमो जमातीविषयी माहिती विशद करा.

4. Write short notes on any two of the following :

10

- (i) Naga Tribe
(ii) Secondary Occupation
(iii) Possibilism
(iv) Branches of Human Geography.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) नागा जमात
(ii) द्वितीय व्यवसाय
(iii) संभववाद
(iv) मानवी भूगोलच्या शाखा.

A—190—2018

4

B5FBDF047EEC3E92637A32503AE289D3

This question paper contains 2 printed pages|

A—79—2019

FACULTY OF HUMANITIES

**B.A. (Second Year) (Third Semester) (Regular) EXAMINATION
OCTOBER/NOVEMBER, 2019**

(CBCS Pattern)

GEOGRAPHY

Paper VII

(Human Geography)

(Friday, 18-10-2019)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—Two Hours

Maximum Marks—40

N.B. :— (i) Attempt All questions.

(ii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(iii) Use of map stencils is allowed.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) योग्य त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या व आराखडे काढणे आवश्यक आहे.

(iii) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. Define Human Geography and explain its nature and scope. 15
मानवी भूगोलाची व्याख्या सांगुन त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the concept of possibilism with examples.

'संभववाद' संकल्पना उदाहरणासह स्पष्ट करा.

2. Explain in detail about secondary occupations. 15

द्वितीय श्रेणीच्या व्यवसायाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

Explain in detail the information of Eskimo Tribe.

एस्किमो जमातीविषयी सविस्तर माहिती विशद करा.

P.T.O.

WT

(2)

A—79—2019

3. Write short notes on any *two* of the following :

10

- (i) Significance of the study of Human Geography
- (ii) Determinism
- (iii) Gond Tribe
- (iv) Quaternary Occupation.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) मानवी भूगोलाच्या अभ्यासाचे महत्त्व
- (ii) निसर्गवाद
- (iii) गोंड जमात
- (iv) चतुर्थ व्यवसाय.

A—79—2019

2

1E4B56F1EF5FE8B23E3F5D6C3BF339D4

This question paper contains 4 printed pages|

B—208—2019

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) (Backlog) EXAMINATION

OCTOBER/NOVEMBER, 2019

GEOGRAPHY

Paper-VII

(Human Geography)

(MCQ + Theory)

(Monday, 18-11-2019)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :— (i) Attempt All questions.

(ii) Use of map stencils is allowed.

(iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) नकाशा व स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व आराखडे काढा.

MCQ

10

1. Fill in the blanks (i - x) :

रिकाऱ्या जागा भरा (i - x) :

(i) ..... is the father of Human Geography.

(A) Friedrich Ratzel (B) Strabo

(C) Vidal-de-la-Blache (D) Aristotle

..... हे मानवी भूगोलाचे जनक आहेत.

(A) फ्रेडरिक रॅट्जेल (B) स्ट्रॅबो

(C) विडाल-डी-ला-ब्लाश (D) अरिस्टॉटल

(ii) 'Determinism' concept is also known as ..... concept.

(A) American (B) French

(C) German (D) British

P.T.O.

- निसर्गवाद संकल्पना ..... संकल्पना म्हणून ही ओळखली जाते.
- (A) अमेरिकन (B) फ्रेंच
(C) जर्मन (D) ब्रिटिश
- (iii) ..... occupation is included in primary economic activity.
- (A) Education (B) Agriculture
(C) Sugar industry (D) Trade
- ..... व्यवसायाचा प्राथमिक आर्थिक क्रियेमध्ये समावेश होतो.
- (A) शिक्षण (B) कृषी
(C) साखर उद्योग (D) व्यापार
- (iv) 'Bushmen' live in ..... region.
- (A) Hot (B) Cold
(C) Hilly (D) All of these
- 'बुशमेन' ..... प्रदेशात राहतात.
- (A) उष्ण (B) शीत
(C) डोंगराळ (D) यापैकी सर्व
- (v) 'Stop and go determinism' concept was postulated by .....
- (A) Vidal-de-la-Blache (B) Griffith Taylor
(C) Ellen Semple (D) Von Humbolt
- 'थांबा आणि जा निसर्गवाद' संकल्पना ..... यांनी मांडली.
- (A) विडाल-डी-ला-ब्लाश (B) ग्रिफिथ टेलर
(C) एलन सेम्पल (D) व्हॉन हंबोल्ट
- (vi) The famous book 'Anthropogeography' was written by .....
- (A) Robert Mill (B) Isa Bowmen
(C) Friedrich Ratzel (D) Al-Beruni
- 'अँथ्रोपोजिऑग्राफी' हा प्रसिद्ध ग्रंथ ..... यांनी लिहिला.
- (A) रॉबर्ट मिल (B) ईसा बोमेन
(C) फ्रेडरिक रॅट्झेल (D) अल-बिरूनी

- (vii) 'Trade' occupation is included in ..... economic activity.
 (A) Tertiary (B) Secondary
 (C) Primary (D) Quaternary
 'व्यापार' हा व्यवसाय ..... आर्थिक क्रियेत येतो.
 (A) तृतीय (B) द्वितीय
 (C) प्राथमिक (D) चतुर्थ
- (viii) The winter snow-house of Eskimo is known as .....
 (A) Ghotul (B) Marung
 (C) Toupic (D) Igloo
 एस्किमोच्या हिवाळ्यातील बर्फाच्या घरांना ..... म्हणतात.
 (A) गोटुल (B) मारुंग
 (C) ट्युपिक (D) इग्लू
- (ix) ..... is the sub-branch of Human Geography.
 (A) Physical Geography (B) Economic Geography
 (C) Soil Geography (D) Bio-Geography
 ..... ही मानवी भूगोलाची उपशाखा आहे.
 (A) प्राकृतिक भूगोल (B) आर्थिक भूगोल
 (C) मृदा भूगोल (D) जैविक भूगोल
- (x) The 'Naga' tribe is found in .....
 (A) Germany (B) India
 (C) USA (D) Brazil
 ..... मध्ये 'नागा' जमात आढळते.
 (A) जर्मनी (B) भारत
 (C) यू.एस.ए. (D) ब्राझिल

Theory

2. Define Human Geography and explain its nature.

10

मानवी भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

P.T.O.

WT

(4)

B—208—2019

Or

(किंवा)

Explain the concept of 'Determinism' with examples.

'निर्सर्गवाद' संकल्पना उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

3. Explain in detail about the primary occupations. 10
प्राथमिक श्रेणीच्या व्यवसायांविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the information of 'Eskimo' tribe.

'एस्किमो' जमातीविषयी माहिती लिहा.

4. Write short notes on any two of the following : 10

- (i) Toda tribe
- (ii) Significance of the study of Human Geography
- (iii) Possibilism concept
- (iv) Secondary economic activities.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) तोडा जमात
- (ii) मानवी भूगोलाच्या अभ्यासाचे महत्त्व
- (iii) संभववाद संकल्पना
- (iv) द्वितीय आर्थिक क्रिया.

B—208—2019

4

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड.

मानव्यविद्या शाखा

परीक्षा - हिवाळी २०२०

बी.ए.द्वितीय (सत्र -III) परीक्षा

विषय :- भूगोल

मानवी भूगोल (पेपर - VII) Old

कल्स्टर कोड :- ११४

दिनांक :-

वेळ :-

वेळ - ०१ तास

कमाल गुण - ४०

सूचना १. सर्व प्रश्न सोडवा

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत

३. दिलेल्या पर्यायातून अचूक उत्तराचा पर्याय निवडा

४. ओएमआर उत्तरपत्रिका वापरा

- नागा जमातीचे लोक _____ प्रदेशात राहतात .
a. शीत प्रदेश   b. डोंगराळ प्रदेश
c. उष्ण प्रदेश   d. वरीलपैकी नाही
- 'प्रिन्सिपल ऑफ ह्युमन जिओग्राफी' हा ग्रंथ _____ या तज्ञानी लिहिला.
a. विदाल दि.ला.ब्लाश   b. एलन सेम्पूल
c. एल्सवर्थ इ.हटिंग्टन   d. फ्रेडरिक रेंट्जेल
- खालीलपैकी कोणत्या _____ या व्यवसायाचा तृतीय क्रियेत सामावेश होतो.
a. वाहतूक   b. व्यापार
c. संदेशवहन   d. वरीलपैकी सर्व
- खालीलपैकी मानवी भूगोलाची _____ हि शाखा आहे.
a. सागरशास्त्र   b. प्राकृतिक भूगोल
c. भूरूपशास्त्र   d. आर्थिक भूगोल
- खालीलपैकी _____ हि आर्थिक क्रिया निसर्गावर अवलंबून आहेत .
a. प्राथमिक क्रिया   b. द्वितीयक क्रिया
c. तृतीयक क्रिया   d. वरीलपैकी सर्व
- एस्कीमोच्या उन्हाळ्यातील घरांना _____ असे म्हणतात.
a. गोतुल   b. ट्यूपिक
c. युट   d. वरीलपैकी नाही
- खालीलपैकी निसर्गवादाचा समर्थक _____ हा आहे.
a. ग्रीफिट टेलर   b. विदाल दि.ला.ब्लाश
c. एलन सेम्पूल   d. वरीलपैकी नाही
- चतुर्य श्रेणीच्या व्यवसायांमध्ये _____ या व्यवसायाचा सामावेश होतो.
a. शिक्षक   b. डॉक्टर
c. इंजिनियर   d. वरीलपैकी सर्व

9. मानवी भूगोलाचे स्वरूप _____ प्रकारचे आहे.
a. अंतरविध्याशाखीय   b. पार्थिव एकात्मतेचे
c. गतिमान   d. बरील सर्व
10. 'भिल्ल' हि सर्वात मोठी आदिवासी जमात _____ या देशात आढळताते.
a. यु.एस.ए.   b. रशिया
c. आफ्रिका   d. भारत
11. मानवी भूगोलाच्या अभ्यासाचा केंद्रबिंदू हा _____ आहे.
a. वनस्पती   b. प्राणी
c. मानव   d. खनिजे
12. द्वितीय क्रियेत खालीलपैकी _____ या व्यवसायाचा सामावेश होत नाही .
a. लाकूडतोड   b. रसायन उद्योग
c. कृषी उद्योग   d. लोह पोलाद उद्योग
13. गोंड जमातीचे लोक _____ या देशात आढळतात.
a. जपान   b. भारत
c. रशिया   d. कॅनडा
14. खालीलपैकी _____ हा फ्रेंच भूगोलतज्ञ आहे.
a. हम्बोल्ट   b. रिटर
c. एलन सैम्पूल   d. विदाल.दि.ला.ब्लाश
15. बुशमेन हि शिकारीवर उदरनिवाह करून राहणारी जमात _____ या प्रदेशात आढळते.
a. उष्ण प्रदेश   b. पठारी प्रदेश
c. डोंगराळ प्रदेश   d. शीत प्रदेश
16. खालीलपैकी _____ या जमातीच्या घरांना 'इग्लू', म्हटले जाते.
a. नागा   b. एस्किमो
c. तोडा   d. बुशमेन
17. नव-निश्चयवाद हि संकल्पना _____ यांनी मांडली.
a. व्हॉन हम्बोल्ट   b. कार्ल रिटर
c. ग्रिफिय टेलर   d. डीमेंन्जिया
18. जर्मन विचारसरणी म्हणून _____ या संकल्पनेस ओळखले जाते.
a. संभववाद   b. निसर्गवाद
c. नव-निश्चयवाद   d. प्रसंभाव्यवाद
19. निसर्गवादी दृष्टीकोन स्विकारणारा _____ हा तज्ञ आहे.
a. विदाल दि .ला. ब्लाश   b. जीन व्हुन्स
c. फेवर   d. रॅटझेल
20. आफ्रिकेतील सुदानला शिकारीचे _____ असे संबोधले जाते.
a. आनंदवन   b. वंदनवन
c. नंदनवन   d. यापैकी नाही
21. _____ हा मानवी भूगोलाचे जनक आहेत.
a. फ्रेडरिक रॅटझेल   b. विदाल-दि-ला-ब्लाश
c. हम्बोल्ट   d. डीमेंन्जिया

22. मानवी भूगोलातील अन्वेषोपनिवेशक्रिया हा प्रसिद्ध ग्रंथ _____ या तज्ञानी लिहिला.
 a. डी.मार्टिन   b. विदाल डी.ला.ब्लाश
 c. ए.जे.हर्वर्टसन   d. फ्रेडरिक रॅटनेल
23. 'बांबा व जा निसर्गवाद' हि संकल्पना _____ यांनी मांडली.
 a. हम्बोल्ट   b. ब्लाश
 c. ग्रिफिथ टेलर   d. वरीलपैकी नाही
24. एस्किमो या जमातीचे लोक _____ या प्रदेशात राहतात.
 a. शीत   b. होंगराळ
 c. उष्ण   d. वरील सर्व
25. 'ओरिजिन ऑफ स्पेसीज' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला आहे.
 a. हम्बोल्ट   b. रिटर
 c. डार्विन   d. रॅटनेल
26. 'ग्रेट वॅक' व 'होंगर वॅक' हे क्षेत्र _____ साठी जगप्रसिद्ध आहे.
 a. शिकार   b. मासेमारी
 c. पशुपालन   d. लाकूडतोड
27. "क्रियाशील मानव व अस्थिर पृथ्वी यांच्यातील बदलत्या संबंधाचा अभ्यास म्हणजे मानवी भूगोल होय".
 a. कु.सेम्पूल   b. रॅटनेल
 c. ब्लाश   d. ह्टीगंटन
28. नागा जमातीतील श्यनागार म्हणजे _____ होय.
 a. मोरंग   b. गोटूल
 c. इलू   d. हॉमलेट
29. भूमीची उपयोगिता हेच मानवी भूगोलाचे विषयक्षेत्र आहे असे _____ या तज्ञांनी स्पष्ट केले.
 a. फिच व व्रीवार्या   b. व्हाईट व रेनर
 c. रिटर व हम्बोल्ट   d. डीकेन व पिट्स
30. 'संभववाद' संकल्पना _____ म्हणून ओळखली जाते.
 a. जर्मन   b. चीन
 c. अमेरिकन   d. फ्रेंच
31. _____ या देशात प्रामुख्याने तोडा हि जमात आढळते.
 a. भारत   b. यु.एस.ए.
 c. चीन   d. जपान
32. गोतुल हे शयनगृह _____ या आदिम जमातीत आढळतात.
 a. बुशमेन   b. नागा
 c. गोंड   d. तोडा
33. सन १८०६ साली कार्ल रिटर यांनी भौगोलिक प्रदेशाची _____ हि संकल्पना मांडली.
 a. जैविक एकात्मता   b. सामाजिक एकात्मता
 c. भौतिक एकात्मता   d. पारिष्व एकात्मता
34. _____ यांनी निसर्ग आणि मानव यांच्यातील तुलना वाहतूक नियंत्रक अशी केली.
 a. फ्रेडरिक रॅटनेल   b. हर्वर्टसन
 c. ब्लाश   d. ग्रिफिथ टेलर

35. "मानव आणि त्याचे नैसर्गिक पर्यावरणासाठी समायोजन यांचा अभ्यास करणारे शास्त्र म्हणजे मानवी भूगोल होय" हि व्याख्या _____ यांनी केली.

- a. ग्रीफिट टेलर   b. फ्रेडरिक रॅटसेल
c. कु.सेम्पूल   d. कार्ल रिटर

36. ओ.एच.के.स्पेट यांनी नव-निश्चयवादा ऐवजी _____ संकल्पना सुचविली.

- a. निसर्गवाद   b. प्रसंभाव्यवाद
c. संभववाद   d. वरीलपैकी नाही

37. निसर्गप्रभाववाद _____ पक्षा प्रमाणे नामशेष झाला.

- a. गरुड   b. मोर
c. चिमणी   d. डोडो

38. _____ हे संभववादाचे संस्थापक आहेत.

- a. ब्लाश   b. ॲरिस्टॅटल
c. स्ट्रॅवो   d. रॅटसेल

39. भारतातील बहुसंख्य ग्रामीण लोक _____ व्यवसायात गुंतलेले आहेत.

- a. द्वितीय   b. तृतीय
c. प्राथमिक   d. वरीलपैकी सर्व

40. 'वुशमेन' हि आदिवासी जमात _____ म्हणून ओळखले जाते .

- a. निग्रो   b. मंगोलियन
c. नागा   d. सान

Faculty of Humanities
Class - B.A.S.Y.
B.A. (Third Semester) Examinations
Examination Winter 2020
Subject: Geography
Paper No. : VII
(Name of the Paper : Climatology)
Cluster code-114

Date 10/03/2021

Time: 10.00-11.00

Time: 1 Hours

Maximum Marks-40

- N. B.: i) Attempt all questions.
ii) All questions carry equal marks.
iii) Use OMR Answer Sheet.

- प्र. 1 उत्तर गोलार्धात — हे उष्ण आणि थंड महिने असतात.
a) मे आणि डिसेंबर   b) मे आणि जानेवारी
c) जून आणि डिसेंबर   d) जुलै आणि जानेवारी
- प्र. 2 उंचीनुसार हवेचा दाब— असे पास्कलने सिध्द केले.
a) कमी होतो   b) वाढतो   c) कायम राहतो   d) वरीलपैकी नाही
- प्र. 3 दक्षिण गोलार्धात समभार रेषा कमी अधिक प्रमाणात — असतात.
a) अनियमित   b) नियमित   c) नागमोडी   d) वरीलपैकी नाही
- प्र. 4 उपोष्ण कटिबंधिय जास्त दाबाचा पट्टा — अक्षांशा दरम्यान आहे.
a) 35°-45° उत्तर   b) 30°-40° उत्तर   c) 20°-30° उत्तर   d) 25°-35° उत्तर
- प्र. 5 उत्तर गोलार्धात दाब पट्टे उन्हाळ्यात आपल्या मुळ स्थितीपासून 5° ने — दिशेकडे सरकतात.
a) पूर्व   b) पश्चिम   c) उत्तर   d) दक्षिण
- प्र. 6 भूपृष्ठावरील वाऱ्याची दिशा — घटक नियंत्रित करतो.
a) वायुभार उतार   b) पर्जन्य   c) ढग   d) आर्द्रता
- प्र. 7 — वारे समभार रेषांना समांतर वाहतात.
a) व्यापारी वारे   b) प्रतिव्यापारी वारे   c) दरी वारे   d) भूआवर्ती वारे

- प्र. 8 भूपृष्ठावरील वारे आपल्या मुळ दिशेपासून उजवीकडे किंवा डावीकडे — मुळे विचलित होतात.
a) सूर्यप्रकाश   b) कोरिऑलिस शक्ती   c) भूपृष्ठाचा उतार   d) वरीलपैकी नाही
- प्र. 9 व्यापारी वान्यांच्या संदर्भात — बाब योग्य आहे.
a) व्यापारी वारे वर्षभर वाहतात   b) व्यापारी वारे सागरी भागवरून वेगाने वाहतात.
c) व्यापारी वारे थंड प्रदेशाकडून उष्ण प्रदेशाकडे वाहतात   d) वरीलपैकी सर्व
- प्र. 10 — वारे पश्चिमी वारे म्हणून ओळखले जातात.
a) प्रतिव्यपारी वारे   b) व्यापारी वारे   c) ध्रुवीय वारे   d) वरीलपैकी नाही
- प्र. 11 हवामानाच्या विविध अंगाचा अभ्यास — मध्ये केला जातो.
a) उपयोजित हवामानशास्त्र   b) जैविक हवामानशास्त्र
c) प्राकृतिक हवामानशास्त्र   d) प्रादेशिक हवामानशास्त्र
- प्र. 12 इ.स. 1643 मध्ये — यानी वायुभारमापक तयार केला.
a) गॅलिलिओ   b) टॉरीसेली   c) पास्कल   d) सुपन
- प्र. 13 पृथ्वी पृष्ठापासून तपांबराची सरासरी उंची — आहे.
a) 10 किमी.   b) 12 किमी.   c) 14 किमी.   d) 16 किमी.
- प्र. 14 वर्तमान परिस्थितीतील वातावरणात — वायुचे प्रमाण 78.08 टक्के आहे.
a) नायट्रोजन   b) ऑक्सीजन   c) ऑरगॉन   d) कार्बन डायऑक्साईड
- प्र. 15 तपस्तब्धी वातावरणाच्या — थरांना वेगळे करते.
a) तपांबर आणि आयनांबर   b) स्थितांबर आणि आयनांबर
c) तपांबर आणि स्थितांबर   d) वरीलपैकी नाही
- प्र. 16 — हा सौरशक्तीच्या वितरणावर परिणाम करणारा घटक आहे.
a) तापमान   b) वारे
c) सूर्यकिरणांचा भूपृष्ठाशी होणारा कोन   d) वायुभार
- प्र. 17 उत्तर-गोलार्धात पर्वताच्या — बाजूवर मिळणाऱ्या सौरशक्तीचे प्रमाण जास्त असते.
a) उत्तर   b) दक्षिण   c) पूर्व   d) पश्चिम
- प्र. 18 लघुलहरीच्या स्वरूपात येणाऱ्या सौर उत्सर्जनाच्या — टक्के उष्णता वातावरण शोषून घेते.
a) 27   b) 14   c) 34   d) 51
- प्र. 19 दिवसाच्या कमाल आणि किमान तापमानातील फरकास — म्हणतात.
a) तापमान भिन्नता   b) तापमान कालावधी
c) तापमान कक्षा   d) वरीलपैकी नाही

- प्र. 20 तापमान विपरिततेचे — प्रकार आहेत.
 a) दोन   b) तीन   c) चार   d) पाच
- प्र. 21 तापमानाच्या आधारावर — कटिबंध निर्माण झाले आहेत.
 a) दोन   b) पाच   c) चार   d) तीन
- प्र. 22 धुलीकणामुळे प्रकाशाचे — होते.
 a) परावर्तन   b) विकिरण   c) प्रकाशन   d) यापैकी नाही
- प्र. 23 ओझोन थरावर — वायुचा परीणाम होतो.
 a) नायट्रोजन   b) ऑक्सीजन   c) क्लोरोफ्लोरो कार्बन   d) यापैकी नाही
- प्र. 24 आवर्ताच्या केंद्रभागी — भार असतो.
 a) कमी   b) जास्त   c) सम   d) यापैकी नाही
- प्र. 25 तापमानाचा सामान्य न्हास दर प्रति — मिटरला 1° से. आहे.
 a) 100   b) 160   c) 200   d) 1000
- प्र. 26 हवेचा दाब — उपकरणाने मोजला जातो.
 a) तापमापक   b) वायुभार मापक   c) वातकुकुट   d) पर्जन्य मापक
- प्र. 27 — हा हवेचा घटक नाही.
 a) तापमान   b) वायुभार   c) तपांबर   d) वारे
- प्र. 28 — हा वृष्टीचा प्रकार नाही.
 a) दव   b) वायु   c) दहीवर   d) पर्जन्य
- प्र. 29 उर्जेचा प्रमुख स्रोत — आहे.
 a) सूर्य   b) पृथ्वी   c) चंद्र   d) समुद्र
- प्र. 30 उष्णतेच्या प्रमाणाला — म्हणतात.
 a) उष्णता   b) तापमान   c) गर्मी   d) यापैकी नाही
- प्र. 31 मान्सून हा शब्द कोणत्या भाषेपासून अस्तित्वात आला आहे.
 a) ग्रीक   b) लॅटीन   c) अरेबिक   d) संस्कृत
- प्र. 32 — वारे आरोही आणि अवरोही म्हणून ओळखले जातात.
 a) व्यापारी व प्रतिव्यापारी वारे   b) खारे व मतलई वारे
 c) मोसमी वारे   d) डोंगर व दरी वारे

- प्र. 33 बाष्पाच्या अनदभूत उष्णतेला — म्हणतात.
- पाण्याचे वाफेत रुपांतर करण्यासाठी लागणाऱ्या उष्णतेच्या स्वरुपातील उर्जा
  - बर्फाचे पाण्यात रुपांतर करण्यासाठी लागणाऱ्या उष्णतेच्या स्वरुपातील उर्जा
  - बर्फाचे वाफेत रुपांतर करण्यासाठी लागणाऱ्या उष्णतेच्या स्वरुपातील उर्जा
  - वरीलपैकी सर्व
- प्र. 34 आद्रतचे — प्रकार आहे.
- तीन
  - चार
  - पाच
  - सहा
- प्र. 35 दवांक किंवा दवबिंदू म्हणजे — होय.
- तापमानाची अशी पातळी ज्यावर हवा असंपृक्त बनते
  - तापमानाची अशी पातळी ज्यावर हवा अति संपृक्त बनते.
  - तापमानाची अशी पातळी ज्यावर हवा संपृक्त बनते.
  - वरीलपैकी सर्व
- प्र. 36 सांद्रिभवनाचे — प्रकार आहेत.
- दोन
  - तीन
  - चार
  - पाच
- प्र. 37 पर्जन्याचे — प्रकार आहेत.
- दोन
  - चार
  - तीन
  - पाच
- प्र. 38 बाईजू बॅलॉट यांचा सिध्दांत — शी संबंधीत आहे.
- वारे
  - तापमान
  - वायुभार
  - पर्जन्य
- प्र. 39 समुद्र सपाटीपासून उंचीनुसार तापमानात — होते.
- वाढ
  - घट
  - वाढ आणि घट दोन्ही
  - यापैकी नाही
- प्र. 40 ओझोन वायुच्या थराला — म्हणून ओळखले जाते.
- पृथ्वीचे संरक्षक कवच
  - कार्बन थर
  - आवर्त
  - यापैकी नाही

This question paper contains 4 printed pages]

B—141—2017

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

B.A. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

OCTOBER/NOVEMBER, 2017

GEOGRAPHY

Paper VIII

(Geography of Maharashtra)

(MCQ + Theory)

(Friday, 10-11-2017)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—30

N.B. :— (i) Attempt All questions.

(ii) Use of map stencils is allowed.

(iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) नकाशा स्टॅन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व आराखडे काढा.

MCQ

10

1. Fill in the blanks (Question Nos. 1-10) :

रिक्त्या जागा भरा (प्रश्न क्र. 1-10) :

(1) Maharashtra plateau is made up of ..... rock.

(A) Limestone

(B) Basalt

(C) Sandstone

(D) None of these

महाराष्ट्र पठार ..... खडकापासून बनलेले आहे.

(A) चुनखडक

(B) बेसाल्ट

(C) वाळूखडक

(D) यापैकी नाही

P.T.O.

- (2) ..... district of Maharashtra has the highest area under rice crop.
 (A) Nanded (B) Solapur
 (C) Gondia (D) Beed
 महाराष्ट्रातील ..... या जिल्ह्यात सर्वात जास्त तांदुळचे क्षेत्र आहे.
 (A) नांदेड (B) सोलापूर
 (C) गोंदिया (D) बीड
- (3) ..... factor does not affect on the localization of sugar industry.
 (A) Capital (B) Raw Material
 (C) Market (D) Climate
 साखर उद्योगाच्या स्थानिकीकरणावर ..... हा घटक परिणाम करत नाही.
 (A) भांडवल (B) कच्चा माल
 (C) बाजारपेठ (D) हवामान
- (4) ..... soil is found on Maharashtra Plateau.
 (A) Black (B) Brown
 (C) Alluvial (D) Radish
 महाराष्ट्र पठारावर ..... ही मृदा आढळते.
 (A) काळी (B) तपकिरी
 (C) गाळची (D) तांबडी
- (5) Area under sugarcane is highest ..... in region in Maharashtra.
 (A) Konkan (B) Western Maharashtra
 (C) Marathwada (D) Vidarbha
 महाराष्ट्रात ऊसाचे सर्वात जास्त क्षेत्र ..... मध्ये आहे.
 (A) कोकण (B) पश्चिम महाराष्ट्र
 (C) मराठवाडा (D) विदर्भ
- (6) Kanhan-Kamptoe industrial region is located in ..... district of Maharashtra.
 (A) Solapur (B) Nanded
 (C) Pune (D) Nagpur
 महाराष्ट्रातील ..... जिल्ह्यात कन्हान-कामती हा औद्योगिक प्रदेश आहे.
 (A) सोलापूर (B) नांदेड
 (C) पुणे (D) नागपूर

WT

(3)

B—141—2017

- (7) Koyana river is an important tributary of ..... river.
(A) Tapi (B) Narmada
(C) Godawari (D) Krishna
कोयना ही ..... नदीची महत्वाची उपनदी आहे.
(A) तापी (B) नर्मदा
(C) गोदावरी (D) कृष्णा
- (8) ..... is the highest mountain peak in Maharashtra.
(A) Hanuman (B) Salher
(C) Kalsubai (D) Saptshrangi
..... हे महाराष्ट्रातील सर्वात उंच पर्वत शिखर आहे.
(A) हनुमान (B) साल्हेर
(C) कळसुबाई (D) सप्तशृंगी
- (9) Climate of Konkan is .....
(A) Cold (B) Humid
(C) Hot (D) None of these
कोकणचे हवामान ..... असते.
(A) थंड (B) दमट
(C) उष्ण (D) यापैकी नाही
- (10) ..... crop is also known as 'White Gold'.
(A) Cotton (B) Wheat
(C) Rice (D) Jowar
..... हे पीक 'पांढरे सोने' म्हणून ओळखले जाते.
(A) कापूस (B) गहू
(C) तांदूळ (D) ज्वारी

Theory

2. Mention the major physical divisions of Maharashtra and write in detail about Western Ghat region. 7

महाराष्ट्रातील प्रमुख प्राकृतिक विभाग सांगून पश्चिम घाटाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

P.T.O.

WT

(4)

B—141—2017

Or

(किंवा)

Explain the climatic regions of Maharashtra.

महाराष्ट्राचे हवामान विभाग स्पष्ट करा.

3. Write in detail about the sugar industry in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील साखर उद्योगाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

Write in detail about the growth and distribution of population in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील लोकसंख्या वाढ आणि वितरण यावर सविस्तर माहिती लिहा.

4. Write short notes on any two of the following :

(i) Godavari drainage in Maharashtra

(ii) Forest types in Maharashtra

(iii) Distribution of cotton in Maharashtra

(iv) Birth rate in Maharashtra.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

(i) महाराष्ट्रातील गोदावरी नदी प्रणाली

(ii) महाराष्ट्रातील वनसंपदाचे प्रकार

(iii) महाराष्ट्रातील कापूस वितरण

(iv) महाराष्ट्रातील जन्म दर.

B—141—2017

4

36C5D0700A706390A0399A8D38002F26

Hall-01
40

This question paper contains 4 printed pages]

A-228-2018

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

OCTOBER/NOVEMBER, 2018

(CBCS Pattern)

GEOGRAPHY

Paper VIII

(Economic Geography)

(MCQ + Theory)

(Saturday, 20-10-2018)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (i) Attempt All questions.

(ii) Use of map stencils is allowed.

(iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) नकाशा व स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व आराखडे काढा.

MCQ

10

1. Fill in the blanks (1-10) :

टिकाव्या जागा भरत (1-10) :

(1) Economic activities of human being have been studied in ..... branch of Geography.

(A) Political Geography

(B) Economic Geography

(C) Social Geography

(D) Historical Geography

मानवाच्या आर्थिक क्रियांचा अभ्यास भूगोलाच्या ..... या शाखेत केला जातो.

(A) राजकीय भूगोल

(B) आर्थिक भूगोल

(C) सामाजिक भूगोल

(D) ऐतिहासिक भूगोल

P.T.O.

- (2) ..... is known as high quality Iron-ore.
 (A) Haematite (B) Lemonite
 (C) Siderite (D) Magnetite
 ..... हे लोहखनीज उच्च प्रतीचे म्हणून ओळखले जाते.
 (A) हेमेटाईट (B) लिमोनाइट
 (C) सिडेराईट (D) मॅग्नेटाईट
- (3) Climate is a ..... factor that affects on Agriculture.
 (A) Political (B) Social
 (C) Physical (D) None of these
 शेतीवर परिणाम करणारा हवामान हा ..... घटक आहे.
 (A) राजकीय (B) सामाजिक
 (C) प्राकृतिक (D) वरीलपैकी नाही
- (4) ..... crop is known as white gold.
 (A) Cotton (B) Rice
 (C) Wheat (D) Sugarcane
 ..... हे पिक "पांढरे सोने" म्हणून ओळखले जाते.
 (A) कापूस (B) तांदूळ
 (C) गहू (D) ऊस
- (5) ..... is known as the father of Economic Geography.
 (A) Robinson (B) Ratzel
 (C) Chisholm (D) Aristotle
 ..... हे आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
 (A) रॉबिन्सन (B) रॅट्झेल
 (C) चिशॉल्म (D) अ‍ॅरिस्टॉटल
- (6) ..... city is famous for Iron and Steel Industry in India.
 (A) Raipur (B) Jamshedpur
 (C) Kolkata (D) Ranchi
 भारतातील ..... हे ठिकाण लोह व पोलाद उद्योगासाठी प्रसिद्ध आहे.
 (A) रायपूर (B) जमशेदपूर
 (C) कोलकाता (D) रांची

- (7) ..... is the cheapest transport.
 (A) Airways (B) Railway
 (C) Roadways (D) Waterways
 ..... हा सर्वात स्वस्त वाहतूक आहे.
 (A) हवाईमार्ग (B) लोहमार्ग
 (C) रस्तेमार्ग (D) जलमार्ग
- (8) World Trade Organization (WTO) was established in ..... year.
 (A) 1948 (B) 1927
 (C) 1994 (D) 1953
 जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना ..... वर्षी झाली.
 (A) 1948 (B) 1927
 (C) 1994 (D) 1953
- (9) ..... is the longest railway in the world.
 (A) Asian pacific (B) Union pacific
 (C) Transsiberian (D) Canadian National
 ..... हा जगातील सर्वात लांब लोहमार्ग आहे.
 (A) एसियन पॅसिफिक (B) युनियन पॅसिफिक
 (C) ट्रान्ससिबेरियन (D) कॅनेडियन नॅशनल
- (10) Anthracite is a ..... quality coal.
 (A) Medium (B) Low
 (C) High (D) None of these
 अँथ्रासाईट हा ..... प्रतीचा कोळसा आहे.
 (A) मध्यम (B) निम्न
 (C) उच्च (D) वरीलपैकी नाही

Theory

2. Define Economic Geography and explain its scope.
 आर्थिक भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

10

P.T.O.

WT

(4)

A-228-2018

Or

(किंवा)

Write a brief account of cotton textile industry in India.

भारतातील सुती कापड उद्योगाचा संक्षिप्त वृत्तांत लिहा.

3. Explain the factors influencing on Agriculture. 10

कृषीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write in brief about the distribution of coal.

कोळशाच्या वितरणावर थोडक्यात लिहा.

4. Write short notes on any *two* of the following : 10

(i) Significance of study of Economic Geography

(ii) Road Transportation

(iii) Importance of Resource

(iv) Cotton Production.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

(i) आर्थिक भूगोलाच्या अभ्यासाचे महत्त्व

(ii) रस्ते वाहतूक

(iii) संसाधनाचे महत्त्व

(iv) कापूस उत्पादन.

A-228-2018

4

CF81689F34738269FB1A7F1D24B21452

This question paper contains 4 printed pages]

B—245—2019

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) (Backlog) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2019

GEOGRAPHY

Paper VIII

(Economic Geography)

(MCQ & Theory)

(Thursday, 19-12-2019)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

- N.B. :-**
- (i) Attempt *All* questions.
  - (ii) *All* questions carry equal marks.
  - (iii) Choose the correct answer from the given options.
- (i) सर्व प्रश्न सोडवा.
- (ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (iii) दिलेल्या पर्यायातून अचूक पर्याय निवडा.

MCQ

1. Fill in the blanks (i-x) :

10

रिकाऱ्या जागा भरा (i-x) :

(i) Economic Geography is a branch of ..... Geography.

(a) Physical	(b) Human
(c) Earth Science	(d) Climatology

आर्थिक भूगोल ही ..... भूगोलाची शाखा आहे.

(a) प्राकृतिक	(b) मानवी
(c) भूविज्ञान	(d) हवामानशास्त्र

P.T.O.

WT

(2)

B—245—2019

(ii) ..... is known as father of Economic Geography.

- (a) Chisholm (b) Aristotle
(c) Ratzel (d) Humbolt

..... आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.

- (a) चिशाॅल्म (b) अरिस्टॉटल
(c) रॅट्झेल (d) हम्बोल्ट

(iii) ..... crop is known as white gold.

- (a) Wheat (b) Cotton
(c) Rice (d) Sugarcane

..... हे पिक पांढरे सोने म्हणून ओळखले जाते.

- (a) गहू (b) कापूस
(c) तांदूळ (d) ऊस

(iv) ..... is important crop in extensive agriculture.

- (a) Rice (b) Wheat
(c) Cotton (d) Sugarcane

..... हे विस्तृत शेतीतील महत्वाचे पिक आहे.

- (a) तांदूळ (b) गहू
(c) कापूस (d) ऊस

(v) Bombay High is famous for .....

- (a) Iron ore production (b) Manganese production
(c) Coal production (d) Petroleum production

बॉम्बे हाय हे ..... साठी प्रसिद्ध आहे.

- (a) लोहखनिज उत्पादन (b) मॅंगनिज उत्पादन
(c) कोळसा उत्पादन (d) खनिजतेल उत्पादन

- (vi) ..... is high quality coal.
(a) Peat	(b) Bituminous
(c) Anthracite	(d) Lignite
- ..... हा उच्च प्रतिचा कोळसा आहे.
(a) पीट	(b) बिटुमिनस
(c) अंध्रासाईट	(d) लिग्नाईट
- (vii) ..... is cheapest transport.
(a) Railways	(b) Waterways
(c) Airways	(d) Roadways
- ..... ही स्वस्त वाहतूक आहे.
(a) रेलवेमार्ग	(b) जलमार्ग
(c) हवाईमार्ग	(d) रस्तेमार्ग
- (viii) ..... is the longest Railway in the world.
(a) Trans Siberian	(b) Union Pacific
(c) Canadian National	(d) Asian Pacific
- ..... हा जगातील सर्वात लांब रेल्वेमार्ग आहे.
(a) ट्रान्स सैबेरियन	(b) यूनियन पॅसिफिक
(c) कॅनडियन पॅसिफिक	(d) एशियन पॅसिफिक
- (ix) The organization of mineral oil exporting countries is known as .....
(a) WHO	(b) WTO
(c) OPEC	(d) GATT
- खनिज तेल निर्यात करणाऱ्या देशांची संघटना ..... म्हणून ओळखली जाते.
(a) डब्ल्यू.एच.ओ.	(b) डब्ल्यू.टि.ओ.
(c) ओपेक	(d) गॅट

P.T.O.

(x) ..... city is known as Manchester of Japan.

- (a) Osaka (b) Kobe
(c) Nagoya (d) Tokyo

..... हे शहर जपानचे मँचेस्टर म्हणून ओळखले जाते.

- (a) ओसाका (b) कोबे
(c) नगोया (d) टोकियो

Theory

2. Define Economic Geography and explain its nature and scope.
आर्थिक भूगोलाची व्याख्या सांगून स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Give an account of production and distribution of wheat in the world.
जागतिक गव्हाचे उत्पादन व वितरण स्पष्ट करा.

3. Write in brief about the distribution of iron ore in the world.
जागतिक लोहखनिज वितरणाविषयी थोडक्यात लिहा.

Or

(किंवा)

Write an essay on cotton textile industry in the world.
जागतिक सुती वस्त्रोद्योगावर निबंध लिहा.

4. Write on the following (any two) :

- (i) Significance of study of Economic Geography
(ii) Intensive agriculture
(iii) Significance of resources
(iv) Trade.

खालीलवर लिहा (कोणतेही दोन) :

- (i) आर्थिक भूगोलाचे अध्ययनाचे महत्त्व
(ii) सखोल शेती
(iii) संसाधनाचे महत्त्व
(iv) व्यापार.

This question paper contains 2 printed pages|

A—80—2019

FACULTY OF HUMANITIES

**B.A. (Second Year) (Third Semester) (Regular) EXAMINATION
OCTOBER/NOVEMBER, 2019**

GEOGRAPHY

Paper VIII

(Economic Geography)

(Friday, 18-10-2019)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—Two Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (i) Attempt All questions.

(ii) Use of map-stencils is allowed.

(iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) नकाशा व स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व आराखडे काढा.

1. Define Economic Geography and explain its nature and scope. 15
आर्थिक भूगोलाची व्याख्या देऊन स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Give the Geographical account of the production and distribution of wheat.
गव्हाचे उत्पादन आणि वितरण यांचा भौगोलिक वृत्तांत लिहा.

2. Give an account of production of Iron ore in world. 15
जागतिक लोहखनिज उत्पादनाचा वृत्तांत द्या.

Or

(किंवा)

Write in detail about of cotton textile Industry in India.

भारतातील सुती कापड उद्योगाविषयी सविस्तर लिहा.

P.T.O.

3. Write short notes on any *two* of the following :

10

- (i) Significance of study of Economic Geography
- (ii) Distribution of Coal
- (iii) Rice production in India
- (iv) Land transportation.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) आर्थिक भूगोलाच्या अभ्यासाचे महत्व
- (ii) कोळसाचे वितरण
- (iii) भारतातील तांदूळ उत्पादन
- (iv) रस्ते वाहतूक.

Faculty of HUMANITIES
B.A. (Second Year) (Third semester) EXAMINATION
Winter - 2020
Geography
Economic Geography
Paper -VIII (NEW)
(MCQ)

Time: 01 Hour

cluster code: 114

Maximum Marks:40

सूचना :

सर्व प्रश्न सोडवा.
सर्व प्रश्नांना सामान्य गुण आहेत.
OMR उत्तर पत्रिकेचा वापर करावे

- 1 ..... हि मानवी भूगोलाची शाखा आहे.
A. आर्थिक भूगोल
B. सागरी भूगोल
C. मृदा भूगोल
D. प्राकृतिक भूगोल
- 2 ..... हे आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
A. रटझेल्
B. चीशाल्य
C. रोबिन्सन
D. अरिस्टोटल
- 3 शेतीवर परिणाम करणारा हवामान हा ..... घटक आहे.
A. राजकीयनिक
B. सामाजिक
C. प्राकृतिक
D. वरीलपैकी नाही
- 4 ..... हे विस्तृत शेतीतील प्रमुख पीक आहे.
A. हरभरा
B. कापूस
C. गहू
D. ऊस
- 5 ..... हे पीक पांढरे सोने म्हणून ओळखले जाते.
A. तांदूळ
B. गहू
C. कापूस
D. ऊस
- 6 शेतीवर परिणाम करणारा बाजारपेठ हा ..... घटक आहे.
A. प्राकृतिक
B. सामाजिक
C. आर्थिक
D. राजकीय

- 7 ..... हा देश गव्हाचे कोठार म्हणून ओळखला जातो.
A. भारत
B. कॅनडा
C. युक्लेन
D. चीन
- 8 ..... हा उच्च प्रतीचा कोळसा आहे.
A. अन्त्रासाईट
B. बिट्मिनस
C. पीठ
D. यापैकी नाही
- 9 ..... हे लोह खनिज उच्चप्रतीचे म्हणून ओळखले जाते.
A. हेमेटाईट
B. लिमोनाईट
C. सीडेराईट
D. मॅग्नेटाईट
- 10 भारतातील भिलाई शहर..... उद्योगासाठी प्रसिद्ध आहे.
A. साखर
B. सूती वस्त्र
C. लोह पोलाद
D. र.पैकी नाही
- 11 ..... हा हलक्या प्रतीचा कोळसा आहे.
A. अंभ्रसाईट
B. बिटुमीनस
C. पीट
D. यापैकी नाही
- 12 हा हलक्या प्रतीचे लोह खनिज आहे.
A. सीडेराईट
B. मॅग्नेटाईट
C. हेमेटाईट
D. लिमोनाईट
- 13 खनिज तेल निर्यात करणाऱ्या देशाची संघटना ----- म्हणून ओळखली जाते.
A. डब्ल्यू. एच. ओ.
B. डब्ल्यू. टी. ओ.
C. ओपेक
D. गॅट
- 14 सखोल उदरनिर्वाह शेती मध्ये..... हे प्रमुख पीक आहे.
A. ज्वारी
B. कापूस
C. मका
D. भात
- 15 उष्ण कटिबंधातील लोकांची..... हे प्रमुख पीक आहे.
A. तांदूळ
B. ज्वारी
C. मक्का
D. गहू
- 16 कापसाच्या पिकासाठी..... प्रकारची जमीन लागते.
A. जांभ्या
B. लॅटराईट

- C. रेगूर
D. चिकनपोटॅरी
- 17 जागतिक लोह पोलाद उद्योग..... देश अग्रेसर आहे.
A. भारत
B. चीन
C. फ्रान्स
D. रशिया
- 18 मॅग्नीज; जागतिक उत्पादनात..... देशाचा प्रथम क्रमांक लागतो:
A. रशिया
B. भारत
C. ब्राझील
D. घाना
- 19 पीट हा ----- खनिजाचा प्रकार आहे.
A. लोहखनिज
B. कोळसा
C. मॅग्नीज
D. यापैकी नाही
- 20 सर्वात जास्त कोळसा उत्पादक देश..... आहे.
A. पोलंड
B. भारत
C. संयुक्त संस्थाने
D. इंग्लंड
- 21 पेनाशीलव्हॉनीचा प्रदेश ----- कोळस्यासाठी प्रसिद्ध आहे.
A. अंत्रासाईट
B. बिदुमिनस
C. लिमाईट
D. पिट
- 22 जागतिक एकूण साठ्याचा..... टक्के लोहखनिज साठा संयुक्त संस्थानात आहे
A. 10%
B. 20%
C. 25%
D. 30%
- 23 पेट्रोलियम उत्पादनात जगात..... हा देश प्रथम आहे.
A. रशिया
B. संयुक्त संस्थाने
C. कुवेत
D. इराक
- 24 बाकु क्षेत्र..... साठी प्रसिद्ध आहे.
A. खनिज तेल
B. दगडी कोळसा
C. मॅग्नीज
D. यापैकी नाही.
- 25 भारतात 1886 मध्ये ..... येथे खनिज तेल काढण्यात आले.
A. मांकुम
B. बांकुम
C. याकुम
D. यापैकी नाही
- 26 दिग्बोई तेलक्षेत्र ..... या देशात आहे.
A. चीन
B. भारत

- C. रशिया
- D. अमेरिका
- 27 उष्णकटिबंधीय प्रदेशात मळ्याच्या शेती विकासात कोणता नियंत्रण करणारा घटक आहे.
- A. मृदा
- B. मंजूर
- C. सिंचन
- D. हवामान
- 28 किमान खर्चाचे स्थान यावर आधारित उद्योग स्थानिकीकरण सिद्धांत कोणी मांडला.
- A. स्मिथ
- B. ईझार्ड
- C. वेबर
- D. फेटर
- 29 कृषी क्षमतेवर नियंत्रण करणारा प्रमुख घटक..... आहे.
- A. कृषी क्रिया
- B. गुंतवणूक
- C. जलसिंचन
- D. खतांचा वापर
- 30 जर एखाद्या उत्पादन प्रक्रियेत कच्च्या मालाचा वजनात घट होत असेल तर तो उद्योग कसा कडे अभिमुख बनेल.
- A. बाजारपेठ
- B. अल्प वाहतूक खर्चाची ठिकाण
- C. कच्च्या मालाचे ठिकाण
- D. कमीत कमी मजूर खर्च ठिकाण
- 31 बॉम्बे हाच ..... साठी प्रसिद्ध आहे.
- A. दगडी कोळसा
- B. मॅग्नीज
- C. खनिज तेल
- D. यापैकी नाही
- 32 देशाच्या औद्योगीकरणाची कल्पना त्या देशातील..... उत्पादनावरून येते.
- A. लोह पोलाद
- B. साखर उद्योग
- C. सिमेंट उद्योग
- D. यापैकी नाही
- 33 पोलाद उत्पादन केंद्र ..... आहे.
- A. पिट्सबर्क
- B. इटली
- C. इराण
- D. इराक
- 34 रशियातील लोह पोलाद उत्पादन करणारा प्रमुख प्रदेश ..... आहे.
- A. युक्रेन प्रदेश
- B. युराल
- C. बफेलो
- D. अपलेशियन
- 35 सुती कापड उद्योग करणारा जगातील प्रमुख देश..... आहे.
- A. अमेरिका
- B. संयुक्त संस्थाने
- C. भारत
- D. चीन
- 36 सुती कापड उद्योग..... प्रकारची हवामान मानवते.
- A. दमट हवामान
- B. उष्ण हवामान
- C. थंड हवामान
- D. यापैकी नाही

37 ओसाकास ..... चे मॅचेस्टर असे म्हणतात.

A. इंग्लंड .

B. जपान

C. अमेरिका

D. रशिया

38 कमीत कमी खर्चाची..... वाहतूक मार्ग आहे.

A. जलवाहतूक

B. हवाई वाहतूक

C. रेल्वे वाहतूक

D. यापैकी नाही

39 जगातील सर्वात मोठा खंडांतर्गत लोहमार्ग..... आहे.

A. केप कैरो लोहमार्ग

B. ट्रान्स सैबेरियन

C. चिली

D. यापैकी नाही

40 आशिया व आफ्रिका खंडांना जोडणारा..... जलमार्ग आहे

A. पणामा

B. सुएझ

C. पॅसिफिक

D. यापैकी नाही.

FACULTY OF HUMANITIES
B.A.S.Y. (Fourth Semester) Examination
Winter 2020
GEOGRAPHY
Paper-VIII
(Economic Geography) (Old)
Cluster Code - 114

Time : One Hour
Date :

(MCQ)

Time :
Maximum Marks :40

N.B.

- i) *Attempt all questions*
- ii) *All questions carry equal marks*
- iii) *Answer MCQ question on OMR sheet only*

- प्रश्न 1. .... हे आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
A) रॅटझेल् B) चिशॉल्म
C) रॉबिन्स D) अॅरिस्टॉटल
- प्रश्न 2. .... हे पीक 'पांढरे सोने' म्हणून ओळखले जाते.
A) गहू B) ऊस
C) तांदूळ D) कापूस
- प्रश्न 3. .... हा उच्च प्रतीचा कोळसा आहे.
A) पीट B) बिटुमिनस
C) अॅन्थासाईट D) लिग्नाईट
- प्रश्न 4. आर्थिक भूगोल ही ..... ची महत्त्वपूर्ण शाखा आहे.
A) मानवी भूगोल B) सामाजिक भूगोल
C) राजकीय भूगोल D) प्राकृतिक भूगोल
- प्रश्न 5. सखोल शेतीचा आकार ..... असतो.
A) लहान B) मध्यम
C) मोठा D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 6. .... हे हलक्या प्रतिचे लोहखनिज आहे.
A) सिडेराईट B) मॅग्नेटाईट
C) हेमेटाईट D) लिमोनाईट
- प्रश्न 7. .... हे भारतातील सर्वाधिक खनिज तेल उत्पादक राज्य आहे.
A) कर्नाटक B) केरळ
C) पंजाब D) आसाम
- प्रश्न 8. भारतातील मिलाई हे शहर ..... उद्योगासाठी प्रसिद्ध आहे.
A) साखर B) सुती वस्त्र
C) लोह पोलाद D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 9. .... हा जगातील सर्वात लांब लोहमार्ग आहे.
A) ट्रान्स सैबेरियन B) युनियन पॅसिफिक
C) कॅनेडेनियन D) एशियन पॅसिफिक

- प्रश्न 10. खनिज तेल निर्यात करणा-या देशांची संघटना ..... म्हणून ओळखली जाते.
A) डब्ल्यू.एच.ओ. B) डब्ल्यू.टी.ओ.
C) ओपेक D) गॅट
- प्रश्न 11. .... ही स्वस्त वाहतूक आहे.
A) रेल्वे वाहतूक B) जल वाहतूक
C) हवाई वाहतूक D) रस्ते वाहतूक
- प्रश्न 12. .... हे शहर जपानचे मॅचेस्टर म्हणून ओळखले जाते.
A) ओसाका B) कोबे
C) नगोया D) टोकिओ
- प्रश्न 13. मानवाच्या आर्थिक क्रियांचा अभ्यास भूगोलाच्या ..... या शाखेत केला जातो.
A) राजकीय भूगोल B) आर्थिक भूगोल
C) सामाजिक भूगोल D) ऐतिहासिक भूगोल
- प्रश्न 14. शेतीवर परिणाम करणारा हवामान हा घटक ..... आहे.
A) राजकीय B) सामाजिक
C) प्राकृतिक D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 15. भारतातील ..... हे ठिकाण लोह व पोलाद उद्योगासाठी प्रसिद्ध आहे.
A) रायपूर B) जमशेदपूर
C) कोलकाता D) रांची
- प्रश्न 16. जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना ..... वर्षी झाली.
A) 1948 B) 1927
C) 1995 D) 1953
- प्रश्न 17. जगातील सर्वात लांब ट्रान्ससिबेरियन रेल्वे मार्गाची लांबी ..... कि.मी. आहे.
A) 8640 कि.मी. B) 8240 कि.मी.
C) 8140 कि.मी. D) 8540 कि.मी.
- प्रश्न 18. उत्तर रेल्वे विभागाचे मुख्य केंद्र ..... आहे.
A) मुंबई B) दिल्ली
C) कोलकाता D) अमृतसर
- प्रश्न 19. जलवाहतुकीचे सर्वसाधारणपणे किती प्रकार पडतात?
A) एक B) दोन
C) तीन D) चार
- प्रश्न 20. .... या कालव्यामुळे अटलांटिक व पॅसिफिक महासागर एकमेकांना जोडले गेले आहेत.
A) सुएझ B) पनामा
C) केप D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 21. शेतीवर परिणाम करणारा बाजारपेठ हा ..... घटक आहे.
A) प्राकृतिक B) सामाजिक
C) राजकीय D) आर्थिक
- प्रश्न 22. .... हे धातू खनिज आहे.
A) पोटॅश B) हिरा
C) ग्राफाइट D) चांदी

- प्रश्न 23. ऊस पिकासाठी ..... प्रकारचे हवामान अनुकूल आहे.
 A) कोरडे व उष्ण B) उष्ण व आर्द्र
 C) थंड व कोरडे D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 24. .... व्यवसायाचा द्वितीयक क्रियेमध्ये समावेश होतो.
 A) शिकार B) साखर उद्योग
 C) वाहतूक D) यापैकी नाही
- प्रश्न 25. खालीलपैकी कोणत्या घटकाचा अभ्यास आर्थिक भूगोलात केला जातो?
 A) सामाजिक जीवन B) मानवी क्रिया
 C) लोकसंख्या D) पर्यावरण
- प्रश्न 26. सुवेझ कालवा हा भूमध्य समुद्र व ..... यांना जोडतो.
 A) तांबडा समुद्र B) पिवळा समुद्र
 C) काळा समुद्र D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 27. रूरकेला स्टील प्लँट हे भारतातील ..... राज्यात आहे.
 A) महाराष्ट्र B) पंजाब
 C) पश्चिम बंगाल D) ओडिशा
- प्रश्न 28. .... ही अक्षय साधनसंपत्ती आहे.
 A) कोळसा B) सौरऊर्जा
 C) खनिज तेल D) लाकूड
- प्रश्न 29. कोणत्या वर्षी भारतात पहिल्या लोहमार्गाची सुरुवात झाली?
 A) 1846 B) 1875
 C) 1867 D) 1853
- प्रश्न 30. जगातील सर्वात जास्त लोकसंख्या ..... व्यवसायात गुंतलेली आहे.
 A) शेती B) मासेमारी
 C) वस्तुनिर्माण D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 31. खालीलपैकी कोणती मानवाची मूलभूत गरज आहे?
 A) शिक्षण B) वाहतूक
 C) वस्त्र D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 32. यांत्रिकीकरण हे खालीलपैकी कोणत्या शेतीचे मुख्य वैशिष्ट्य आहे?
 A) सखोल B) विस्तृत
 C) मिश्र D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 33. पेट्रोलियम उत्पादनात कोणता देश अग्रेसर आहे?
 A) सौदी अरेबिया B) कॅनडा
 C) लिबिया D) भारत
- प्रश्न 34. खालीलपैकी कोणत्या प्रदेशात विस्तृत शेती केली जाते?
 A) जास्त लोकसंख्या घनता B) कमी लोकसंख्या घनता
 C) मध्यम लोकसंख्या घनता D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 35. खालीलपैकी कोणते पिक उष्णकटीबंधीय पिक नाही?
 A) गहू B) तांदूळ
 C) कापूस D) ऊस

- प्रश्न 36. दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त देशाशी व्यापार असेल तर खालीलपैकी कोणती संज्ञा वापरली जाते?
- A) अंतर्गत व्यापार B) बहिर्गत व्यापार
C) आंतरराष्ट्रीय व्यापार D) स्थानिक व्यापार
- प्रश्न 37. भेंगेनीजचा सर्वात जास्त वापर ..... उद्योगात केला जातो.
- A) साखर B) लोह व पोलाद
C) सुती वस्त्र D) वरीलपैकी नाही
- प्रश्न 38. खालीलपैकी कोणते भारतीय पठार 'खनिजाचे भांडार' म्हणून ओळखले जाते?
- A) छोटा नागपूर पठार B) महाराष्ट्र पठार
C) मालाबार पठार D) आंध्र पठार
- प्रश्न 39. खालीलपैकी कोणता देश जगात लोहखनिज उत्पादनात अग्रेसर आहे.
- A) भारत B) पाकिस्तान
C) जपान D) संयुक्त संस्थाने
- प्रश्न 40. .... या व्यवसायाचा तृतीयक आर्थिक क्रियेमध्ये समावेश होतो.
- A) वाहतूक B) साखर उद्योग
C) कृषी D) वरीलपैकी नाही

*****

This question paper contains 4 printed pages]

B—177—2017

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

B.A. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

OCTOBER/NOVEMBER, 2017

GEOGRAPHY

Paper IX

(Population Geography)

(MCQ & Theory)

Monday, 13-11-2017)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—30

- N.B. :—**
- (i) Attempt All questions.
  - (ii) Use of map stencils is allowed.
  - (iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.
- (i) सर्व प्रश्न सोडवा.
(ii) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यात परवानगी आहे.
(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व आराखडे काढा.

MCQ

1. Fill in the blanks :

10

रिकाच्या जागा भरा :

(i) Population Geography is a branch of .....

- (a) Geography of Region   (b) Human Geography
(c) Resource Geography   (d) Soil Geography

लोकसंख्या भूगोल ही ..... ची शाखा आहे.

- (a) प्रादेशिक भूगोल   (b) मानवी भूगोल
(c) साधनसंपत्ती भूगोल   (d) मृदा भूगोल

P.T.O.

- (ii) 'World Population Day' is celebrated on .....
- (a) 30th March (b) 28th October
(c) 11th July (d) 14th August
- 'जागतीक लोकसंख्या दिन' ..... रोजी साजरा केला जातो.
- (a) 30 मार्च (b) 28 ऑक्टोबर
(c) 11 जुलै (d) 14 ऑगस्ट
- (iii) Malthus was a ..... Geographer.
- (a) German (b) French
(c) British (d) American
- माल्थस हा ..... भूगोलतज्ञ होता.
- (a) जर्मन (b) फ्रेंच
(c) ब्रिटीश (d) अमेरिकन
- (iv) According to 2011 census, per thousand Population Birth rate in India is .....
- (a) 17.22 (b) 20.97
(c) 31.13 (d) 18.80
- 2011च्या जनगणनेनुसार भारतातील जन्मदर ..... आहे.
- (a) 17.22 (b) 20.97
(c) 31.13 (d) 18.80
- (v) In the year ..... the first census of India was started.
- (a) 1871 (b) 1901
(c) 1805 (d) 2001
- भारताची पहिली जनगणना ..... वर्षी सुरू झाली.
- (a) 1871 (b) 1901
(c) 1805 (d) 2001
- (vi) According to 2011 census the literacy of India is .....
- (a) 65% (b) 74%
(c) 55% (d) 70%

- 2011च्या जनगणनेनुसार भारताची साक्षरता ..... आहे.
- (a) 65% (b) 74%
- (c) 55% (d) 70%
- (vii) 'Optimum Population Theory' was postulated by .....
- (a) Dr. Cannon (b) Frank Notestien
- (c) Thomas Malthus (d) None of these
- 'पर्याप्त लोकसंख्या सिद्धांत' ..... यांनी मांडला.
- (a) डॉ. कॅनन (b) फ्रँक नटिस्टीन
- (c) थॉमस माल्थस (d) यापैकी नाही
- (viii) ..... is known as father of Population Geography.
- (a) J.I. Clarke (b) G.T. Trewartha
- (c) Friedrich Ratzel (d) Von Humbolt
- ..... हे लोकसंख्या भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
- (a) जे.आय. क्लार्क (b) जी.टी. त्रिवार्था
- (c) फ्रेडरीक रॅट्झेल (d) व्हॉन हंबोल्ट
- (ix) ..... age group is known as working population.
- (a) 0-14 (b) 15-59
- (c) More than 60 (d) None of these
- ..... हा वयोगट कार्यकारी लोकसंख्या म्हणून ओळखला जातो.
- (a) 0-14 (b) 15-59
- (c) 60 वर्षापेक्षा जास्त (d) यापैकी नाही
- (x) According to 2011 census the sex ratio of India is .....
- (a) 940 (b) 970
- (c) 930 (d) 950
- 2011च्या जनगणनेनुसार भारतातील लिंगप्रमाण ..... आहे.
- (a) 940 (b) 970
- (c) 930 (d) 950

Theory

2. Give the definition of Population Geography and explain its nature and scope. 7

लोकसंख्या भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Examine the Demographic Transition Theory.

लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे परिक्षण करा.

3. Write in detail about the Malthusian Theory of Population. 7

माल्थसच्या लोकसंख्याविषयक सिद्धांत सविस्तर लिहा.

Or

(किंवा)

Describe the impact of Geographical factors on the distribution of population.

लोकसंख्या वितरणावर प्रभाव पाडणाऱ्या भौगोलीक घटकांचे वर्णन करा.

4. Write short notes on any two of the following : 6

- (i) Sex Structure in India
(ii) Significance of the Study of Population Geography
(iii) Birth rate in India
(iv) Literacy in India.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) भारतातील लिंगरचना
(ii) लोकसंख्या भूगोलाच्या अभ्यासाचे महत्त्व
(iii) भारतातील जन्मदर
(iv) भारतातील साक्षरता.

44

This question paper contains 4 printed pages]

S—183—2018

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Fourth Semester) EXAMINATION

MARCH/APRIL, 2018

GEOGRAPHY

Paper IX

(Population Geography)

(MCQ & Theory)

(Tuesday, 27-03-2018)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

- N.B.—
- Attempt All questions.
  - Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.
  - Use of map stencils is allowed.
- सर्व प्रश्न सोडवा.
  - योग्य त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या व आराखडे काढणे आवश्यक आहे.
  - नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

MCQ

1. Fill in the blanks : (1 - 10)

10

रिकाऱ्या जागा भरा : (1 - 10)

- 'World Population Day' is celebrated on.....
  - 28th October
  - 30th March
  - 11th July
  - 14th August'जागतीक लोकसंख्या दिन' .....रोजी साजरा केला जातो.
  - 28 ऑक्टोबर
  - 30 मार्च
  - 11 जुलै
  - 14 ऑगस्ट
- Population Geography is a branch of.....
  - Physical Geography
  - Geography of Regional Planning
  - Human Geography
  - Soil Geography

P.T.O.

लोकसंख्या भूगोल ही.....ची शाखा आहे.

- (a) प्राकृतिक भूगोल
 (b) प्रादेशिक नियोजनाचा भूगोल
 (c) मानवी भूगोल
 (d) मृदा भूगोल

(iii) .....stages are there in the 'Demographic Transition Theory'.

- (a) Seven (b) Three
 (c) Four (d) Two

लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताच्या.....अवस्था आहेत.

- (a) सात (b) तीन
 (c) चार (d) दोन

(iv) .....is known as father of Population Geography.

- (a) G. T. Trewartha (b) Vidal-de-la-Blache
 (c) J. I. Clarke (d) Karl Ritter

.....हे लोकसंख्या भूगोलाचे जनक म्हणून ओलखले जातात.

- (a) जी. टी. त्रिवार्था (b) विदाल-दि-ला-ब्लारा
 (c) जे. आय. क्लार्क (d) कार्ल रिटर

(v) According to 2011 census the literacy of India is.....

- (a) 65% (b) 74%
 (c) 55% (d) 68%

2011 च्या जनगणनेनुसार भारताची साक्षरता.....आहे.

- (a) 65% (b) 74%
 (c) 55% (d) 68%

(vi) Malthus was a.....Geographer.

- (a) German (b) American
 (c) British (d) French

माल्थस हा..... भूगोलतज्ञ होता.

- (a) जर्मन (b) अमेरिकन
(c) ब्रिटिश (d) फ्रेंच

(vii) 'Optimum Population Theory' was postulated by.....

- (a) Dr. Cannan (b) Karl Ritter
(c) E. S. Lee (d) Vidal-de-la-Blache

'पर्याप्त लोकसंख्या सिद्धांत.....यांनी मांडला.

- (a) डॉ. कॅनन (b) कार्ल रिटर
(c) ई. एस. ली (d) विडाल-डी-ला-ब्लाश

(viii) According to 2011 census the sex ratio of India is.....

- (a) 930 (b) 970
(c) 940 (d) 950

2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील लिंग प्रमाण.....आहे.

- (a) 930 (b) 970
(c) 940 (d) 950

(ix) .....year first census of India was started ?

- (a) 1805 (b) 1905
(c) 1871 (d) 1950

भारताची पहिली जनगणना.....वर्षी सुरू झाली.

- (a) 1805 (b) 1905
(c) 1871 (d) 1950

(x) 'The famous book 'Population Geography' was written by.....

- (a) Carl Ritter (b) Thomas Malthus
(c) Griffith Taylor (d) J. I. Clarke

'पाप्युलेशन जिऑग्राफी' हा प्रसिद्ध ग्रंथ.....यांनी लिहिला.

- (a) कार्ल रिटर (b) थॉमस माल्थस
(c) ग्रिफिथ टेलर (d) जे. आय. क्लार्क

P.T.O.

Theory

2. Give the definitions of Population Geography and explain its nature and scope. 10

लोकसंख्या भूगोलाच्या व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the distribution of population with the help of population density in India.

भारतातील लोकसंख्येचे वितरण लोकसंख्या घनतेच्या आधारे स्पष्ट करा.

3. Give an account of 'Malthusian Theory' regarding growth of population. 10
लोकसंख्यावाढ विषयक माल्थसच्या सिद्धांताचा वृत्तांत लिहा.

Or

(किंवा)

Describe the impact of geographical factors on the distribution of population.
लोकसंख्या वितरणावर प्रभाव पाडणाऱ्या भौगोलिक घटकांचे वर्णन करा.

4. Write short notes on any two of the following : 10

- (i) Age structure in India
(ii) Literacy in India
(iii) Significance of study of Population Geography
(iv) Birth rate in India.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) भारतातील वयोरचना
(ii) भारतातील साक्षरता
(iii) लोकसंख्या भूगोलाच्या अभ्यासाचे महत्व
(iv) भारतातील जन्मदर.

This question paper contains 4 printed pages]

S—147—2018

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

MARCH/APRIL, 2018

GEOGRAPHY

Paper X

(Geography of Maharashtra)

(MCQ & Theory)

(Saturday, 24-03-2018)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (i) Attempt All questions.

(ii) Use of map stencils is allowed.

(iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(iii) आवश्यक तेथे सुनक आकृत्या व आरेखडे काढा.

MCQ

1. Fill in the blanks (Question No. 1 - 10) :

10

रिक्त्या जागा भरा (प्रश्न क्र. 1 - 10) :

(a) ..... is the highest mountain peak in Maharashtra.

(a) Saptshrungi

(b) Hanuman

(c) Salher

(d) Kalsubai

हे महाराष्ट्रातील सर्वात उंच पर्वत शिखर आहे.

(a) सप्तश्रुंगी

(b) हनुमान

(c) साल्हेर

(d) कळसुबाई

P.T.O.

(ii) ..... crop is also known as 'White Gold'.

- (a) Rice (b) Wheat
(c) Cotton (d) Gram

..... हे पीक 'पांढरे सोने' म्हणून ओळखले जाते.

- (a) तांदूळ (b) गहू
(c) कापूस (d) हरभरा

(iii) ..... factor affects on the localization of sugar industry.

- (a) Transportation (b) Raw material
(c) Capital (d) All of these

साखर उद्योगाच्या स्थानिकीकरणावर ..... हा घटक परिणाम करते.

- (a) वाहतूक (b) कच्चा माल
(c) भांडवल (d) यापैकी सर्व

(iv) ..... soil is found on Maharashtra plateau.

- (a) Brown (b) Black
(c) Alluvial (d) Reddish

महाराष्ट्र पठारावर ..... ही मृदा आढळते.

- (a) तपकिरी (b) काळी
(c) गाळची (d) तांबडी

(v) ..... district of Maharashtra ranks first in Jowar production.

- (a) Solapur (b) Ratnagiri
(c) Nanded (d) Beed

महाराष्ट्रातील ..... जिल्ह्याचा ज्वारी उत्पादनात प्रथम क्रमांक लागतो.

- (a) सोलापूर (b) रत्नागिरी
(c) नांदेड (d) बीड

(vi) Koyana river is an important tributary of ..... river.

- (a) Godavari (b) Tapi
(c) Krishna (d) Wardha

कोयना ही ..... नदीची महत्वाची उपनदी आहे.

- (a) गोदावरी (b) तापी
(c) कृष्णा (d) घर्घा

(vii) Kanhan-Kamptee industrial region is located in ..... district of Maharashtra.

- (a) Pune (b) Nagpur
(c) Nanded (d) None of these

महाराष्ट्रातील ..... जिल्ह्यात कन्हान-कामती हा औद्योगिक प्रदेश आहे.

- (a) पुणे (b) नागपूर
(c) नांदेड (d) यापैकी नाही

(viii) Maharashtra plateau is made up of ..... rock.

- (a) Basalt (b) Limestone
(c) Sandstone (d) None of these

महाराष्ट्र पठार ..... खडकापासून बनलेले आहे.

- (a) बेसॉल्ट (b) चुनखडक
(c) वालूखडक (d) यापैकी नाही

(ix) ..... district of Maharashtra is famous for oranges.

- (a) Solapur (b) Latur
(c) Pune (d) Nagpur

महाराष्ट्रातील ..... हा जिल्हा संव्यासाठी प्रसिद्ध आहे.

- (a) सोलापूर (b) लातूर
(c) पुणे (d) नागपूर

(x) Climate of Konkan is

- (a) Hot (b) Cold
(c) Humid (d) None of these

कोंकणचे हवामान ..... आहे.

- (a) उष्ण (b) थंड
(c) दमट (d) यापैकी नाही

Theory

2. Mention the major physical divisions of Maharashtra and write in detail about the Konkan region. 10

महाराष्ट्रातील प्रमुख प्राकृतिक विभाग सांगून कोकण विभागाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

Give an account of cultivation and production of Rice in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील तांदूळ लागवड प्रदेशाचा व उत्पादनाचा वृत्तत द्या.

3. Write in detail about the cotton textile industry in Maharashtra. 10

महाराष्ट्रातील सुतीवस्त्रोद्योगाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

Give a geographical account of forest resources of Maharashtra.

महाराष्ट्रातील वनसंपदाविषयीचा भौगोलिक वृत्तत द्या.

4. Write short notes on any two of the following. 10

- Soil types of Maharashtra
- Distribution of population in Maharashtra
- Krishna drainage pattern
- Climatic regions of Maharashtra.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- महाराष्ट्रातील मृदा प्रकार
- महाराष्ट्रातील लोकसंख्या वितरण
- कृष्णा नदीप्रणाली
- महाराष्ट्राचे हवामान विभाग.

This question paper contains 4 printed pages]

A—168—2018

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

OCTOBER/NOVEMBER, 2018

GEOGRAPHY

Paper X

(Geography of Maharashtra)

(MCQ + Theory)

(Tuesday, 16-10-2018)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :— (i) Attempt All questions.

(ii) Use of map stencils is allowed.

(iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) नकाशा स्टॅन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व आराखडे काढा.

MCQ

10

1. Fill in the blanks (Question No. 1-10) :

रिकाच्या जागा भरा (प्रश्न क्र. 1-10) :

(1) ..... district of Maharashtra has the highest area under rice crop.

(A) Aurangabad

(B) Solapur

(C) Gondia

(D) Nagpur

महाराष्ट्रातील ..... या जिल्ह्यात सर्वात जास्त तांदूळ या पीकाचे क्षेत्र आहे.

(A) औरंगाबाद

(B) सोलापूर

(C) गोंदीया

(D) नागपूर

P.T.O.

- (2) ..... soil is found on Maharashtra plateau.
 (A) Radish (B) Black
 (C) Brown (D) Alluvial
 महाराष्ट्र पठारावर ..... ही मृदा आढळते.
 (A) तांबडी (B) काळी
 (C) तपकीरी (D) गाळाची
- (3) Bombay High is famous for .....
 (A) Manganese (B) Iron ore
 (C) Coal (D) Mineral oil
 बॉम्बे हाय ..... साठी प्रसिद्ध आहे.
 (A) मॅंगनीज (B) लोहखनिज
 (C) दगडी कोळसा (D) खनिज तेल
- (4) ..... river is west flowing river in Maharashtra.
 (A) Tapi (B) Kaveri
 (C) Godavari (D) Bhima
 महाराष्ट्रातील ..... ही नदी पश्चिम वाहिनी नदी आहे.
 (A) तापी (B) कावेरी
 (C) गोदावरी (D) भिमा
- (5) According to 2011, the total population of Maharashtra is .....
 (A) 6 crore (B) 4 crore
 (C) 11 crore (D) 2 crore
 2011 नुसार महाराष्ट्रातील एकूण लोकसंख्या ..... इतकी आहे.
 (A) 6 कोटी (B) 4 कोटी
 (C) 11 कोटी (D) 2 कोटी
- (6) ..... district of Maharashtra is famous for Banana.
 (A) Mumbai (B) Pune
 (C) Thane (D) Jalgaon
 महाराष्ट्रातील ..... हा जिल्हा केलीसाठी प्रसिद्ध आहे.
 (A) मुंबई (B) पुणे
 (C) ठाणे (D) जलगाव

(7) Waluj-Shendra industrial region is located in ..... district of Maharashtra.

- (A) Aurangabad (B) Chandrapur
(C) Nanded (D) Usmanabad

महाराष्ट्रातील ..... जिल्ह्यात वाळूज-शेंद्रा हा औद्योगिक प्रदेश आहे.

- (A) औरंगाबाद (B) चंद्रपूर
(C) नांदेड (D) उस्मानाबाद

(8) Low land towards Arabian Sea is known as .....

- (A) Gulati (B) Khalati
(C) Walati (D) None of these

अरबी समुद्रालगतच्या सखल भागास ..... असे म्हणतात.

- (A) गुलाटी (B) खलाटी
(C) वलाटी (D) यापैकी नाही

(9) ..... factor affects on the localization of cotton industry.

- (A) Market (B) Climate
(C) Transportation (D) All of these

सुती वस्त्रोद्योगाच्या स्थानिकी करणावर ..... हा घटक परिणाम करतो.

- (A) बाजारपेठ (B) हवामान
(C) वाहतूक (D) यापैकी सर्व

(10) Manjra river is an important tributary of ..... river.

- (A) Krishna (B) Godavari
(C) Narmada (D) Tapi

मांजरा ही ..... नदीची महत्त्वाची उपनदी आहे.

- (A) कृष्णा (B) गोदावरी
(C) नर्मदा (D) तापी

Theory

2. Mention the major physical divisions of Maharashtra and write in detail about the Western Ghat region. 10

महाराष्ट्रातील प्रमुख प्राकृतिक विभाग सांगून पश्चिम घाटाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

P.T.O.

WT

(4)

A—168—2018

Or

(किंवा)

Give an account of cultivation and production of cotton in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील कापूस लागवड प्रदेशाचा व उत्पादनाचा वृत्तंत द्या.

3. Write in detail about the Sugar Textile Industry in Maharashtra. 10

महाराष्ट्रातील साखर उद्योगाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

State the major soil types in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील प्रमुख मृदा प्रकार सांगा.

4. Write short notes on any two of the following :

10

(i) Distribution of Iron-ore in Maharashtra

(ii) Birth Rate in Maharashtra

(iii) Climate of Maharashtra

(iv) Godavari Drainage Pattern.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

(i) महाराष्ट्रातील लोहखनिज वितरण

(ii) महाराष्ट्रातील जन्मदर

(iii) महाराष्ट्राचे हवामान

(iv) गोदावरी नदी प्रणाली.

A—168—2018

4

B5FBDF047EEC3E92637A32503AA07FC7

This question paper contains 4 printed pages]

B—184—2019

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Fourth Semester) (Backlog) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2019

GEOGRAPHY

Paper X

(Geography of Maharashtra)

(MCQ + Theory)

(Monday, 23-12-2019)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

- N.B. :-** (i) Attempt All questions.
(ii) Use of map stencils is allowed.
(iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.
(i) सर्व प्रश्न सोडवा.
(ii) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
(iii) आवश्यक तेथे सुवक आकृत्या व आराखडे काढा.

MCQ

10

1. Fill in the blanks (Question No. 1-10) :

रिकाऱ्या जागा भरा (प्रश्न क्र. 1-10) :

(1) ..... factor affects on the localization of sugar industry.

- (A) Transportation (B) Raw material
(C) Capital (D) All of these

साखर उद्योगाच्या स्थानिकीकरणावर ..... हा घटक परिणाम करते.

- (A) वाहतूक (B) कच्चा माल
(C) भांडवल (D) यापैकी सर्व

(2) ..... mountain is well known as water divider between Konkan and Maharashtra Plateau.

- (A) Vindhya (B) Satpura
(C) Sahyadri (D) Nilgiri

कोकण व महाराष्ट्र पठारा दरम्यान ..... पर्वत जलविभाजक म्हणून ओळखला जातो.

- (A) विंध्य (B) सातपूडा
(C) सह्याद्री (D) निलगिरी

P.T.O.

WT

(2)

B—184—2019

(3) ..... district of Maharashtra ranks first in Jowar production.

- (A) Latur (B) Pune
(C) Solapur (D) Ratnagiri

महाराष्ट्रातील ..... जिल्ह्याचा ज्वारी उत्पादनात प्रथम क्रमांक लागतो.

- (A) लातूर (B) पुणे
(C) सोलापूर (D) रत्नागिरी

(4) ..... mountain is also known as 'Western Ghat'.

- (A) Vindhya (B) Satpuda
(C) Sahyadri (D) None of these

..... हा पर्वत पश्चिम घाट म्हणून ही ओळखला जातो.

- (A) विंध्य (B) सातपूडा
(C) सह्याद्री (D) यापैकी नाही

(5) ..... district of Maharashtra is famous for Banana.

- (A) Nanded (B) Nagpur
(C) Jalgaon (D) Latur

महाराष्ट्रातील ..... हा जिल्हा केळीसाठी प्रसिद्ध आहे.

- (A) नांदेड (B) नागपूर
(C) जळगाव (D) लातूर

(6) Shendra industrial region is located in ..... district of Maharashtra.

- (A) Nagpur (B) Aurangabad
(C) Pune (D) None of these

महाराष्ट्रातील ..... जिल्ह्यात शेंद्रा हा औद्योगिक विभाग आहे.

- (A) नागपूर (B) औरंगाबाद
(C) पुणे (D) यापैकी नाही

- (7) According to 2011 census, density of population in Maharashtra is .....
- (A) 324 (B) 311
(C) 365 (D) 265
- 2011 च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लोकसंख्येची घनता ..... इतकी आहे.
- (A) 324 (B) 311
(C) 365 (D) 265
- (8) Manjeera river is an important tributary of ..... river.
- (A) Krishna (B) Narmada
(C) Tapi (D) Godavari
- मंजीरा ही ..... नदीची महत्वाची उपनदी आहे.
- (A) कृष्णा (B) नर्मदा
(C) तापी (D) गोदावरी
- (9) ..... type of soil is found in Konkan region of Maharashtra.
- (A) Black (B) Laterite
(C) Brown (D) Radish
- महाराष्ट्रातील कोकण विभागात ..... प्रकारची मृदा आढळते.
- (A) काळी (B) जांभा
(C) तपकीरी (D) तांबडी
- (10) North-South length of Maharashtra is .....
- (A) 720 km (B) 800 km
(C) 900 km (D) 950 km
- महाराष्ट्राची उत्तर-दक्षिण लांबी ..... आहे.
- (A) 720 किमी. (B) 800 किमी.
(C) 900 किमी. (D) 950 किमी.

P.T.O.

Theory

2. Divide Maharashtra into major physical divisions and write in detail about Konkan. 10

महाराष्ट्राचे प्रमुख प्राकृतिक विभाग पाहून कोकणाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

Describe the favourable conditions for the cultivation of rice and mention its distribution and production in Maharashtra.

भाताच्या लागवडीसाठी अनुकूल परिस्थितीचे वर्णन करून त्याचे महाराष्ट्रातील वितरण आणि उत्पादन विशद करा.

3. Write in detail about the cotton textile industry in Maharashtra. 10

महाराष्ट्रातील सुतीवस्त्रोद्योगाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Or

(किंवा)

Give an account of distribution of forest in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील वनसंपदेचा वितरणात्मक वृत्तांत द्या.

4. Write short notes on any two of the following : 10

- (i) Soil types of Maharashtra;
(ii) Distribution of population in Maharashtra;
(iii) Distribution and production of sugarcane in Maharashtra;
(iv) Industrial region in Maharashtra.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) महाराष्ट्रातील लोक मृदा प्रकार;
(ii) महाराष्ट्रातील लोकसंख्या वितरण;
(iii) महाराष्ट्रातील ऊस पीकाचे वितरण व उत्पादन;
(iv) महाराष्ट्रातील औद्योगिक विभाग.

FACULTY OF HUMANITIES
B.A. (Second Year) (fourth semester) EXAMINATION
Winter - 2020
Geography
Geography of Maharashtra

Date: Time: Paper -X (old) Maximum marks:40

सूचना :

१. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत
२. सर्व प्रश्नाला सामान गुण आहेत
३. OMR उत्तरपत्रिकेचा वापर करावा

1. महाराष्ट्राचे ——— प्राकृतिक विभाग पडतात.
  - a) दोन
  - b) तीन
  - c) चार
  - d) पाच
2. महाराष्ट्र पठार..... खडका पासून बनलेले आहे.
  - a) चुनखडक
  - b) बेसाल्ट
  - c) वालुकामय
  - d) स्तरित
3. महाराष्ट्राचा भारतात क्षेत्रफळ मध्ये..... क्रमांक लागतो
  - a) दुसरा
  - b) तिसरा
  - c) चौथा
  - d) पाचवा
4. महाराष्ट्र पठारावर .....ही मृदा आढळते

- a) काळी
  - b) गाळाची
  - c) तांबडी
  - d) तपकिरी
5. महाराष्ट्राला समुद्र किनारा ..... कि. मी. लाभलेला आहे?
- a) 720
  - b) 725
  - c) 730
  - d) 735
6. गोदावरी नदीचा उगम..... येथे झाला आहे
- a) सह्याद्री
  - b) सातमाळा
  - c) महादेव डोंगर
  - d) त्र्यंबकेश्वर
7. महाराष्ट्राचे हवामान..... आहे.
- a) मोसमी
  - b) सम
  - c) उष्ण
  - d) शीत
8. बाँम्बे हाय..... साठी प्रसिद्ध आहे.
- a) खनिज तेल
  - b) दगडी कोळसा
  - c) मॅंग्रीज
  - d) लोह
9. महाराष्ट्रातील सर्वात उंच पर्वत शिखर कोणते आहे?
- a) सालेर
  - b) सप्तशृंगी

- c) कळसुवाई
d) हनुमान
10. महाराष्ट्रात सर्वात जास्त पर्जन्य..... विभागात पडतो.
a) कोकण
b) पठारी प्रदेश
c) विदर्भ
d) मराठवाडा
11. साखर उद्योगाच्या स्थानिकीकरणावर..... हा घटक परिणाम करतो.
a) भांडवल
b) वाहतूक
c) कच्चा माल
d) वरीलपैकी सर्व
12. महाराष्ट्रातील शेती ..... पर्जन्यावर चालणारा जुगार आहे.
a) मोसमी
b) बेमोसमी
c) ईशान्य
d) आग्नेय
13. महाराष्ट्रातील जिराईत शेतीचे प्रमाण..... आहे.
a) जास्त
b) मध्यम
c) कमी
d) अति जास्त
14. कोयना हि ..... नदीची उपनदी आहे.
a) तापी
b) नर्मदा
c) गोदावरी
d) कृष्णा
15. महाराष्ट्रातील ..... या जिल्ह्यात सर्वात जास्त तांदळाचे क्षेत्र आहे.
a) लातूर

- b) उस्मानाबाद
- c) गोंदिया
- d) नांदेड

16. ज्वारीचे कोठार कोणत्या जिल्ह्याला म्हटले जाते.

- a) पुणे
- b) रत्नागिरी
- c) सोलापूर
- d) कोल्हापूर

17. महाराष्ट्रातील..... जिल्ह्यात कन्हान-कामती ही औद्योगिक प्रदेश आहेत.

- a) नागपूर
- b) अमरावती
- c) अकोला
- d) बुलढाणा

18. महाराष्ट्रातील..... हा जिल्हा संत्र्यांसाठी प्रसिद्ध आहे.

- a) अकोला
- b) जळगाव
- c) नागपूर
- d) चंद्रपूर

19. .... हे पीक पांढरे सोने म्हणून ओळखले जाते.

- a) तांदूळ
- b) गहू
- c) कापूस
- d) हरमरा

20. महाराष्ट्रातील..... जिल्हा केळी साठी प्रसिद्ध आहे.

- a) पुणे
- b) रत्नागिरी
- c) जळगाव
- d) नागपूर

21. महाराष्ट्रात पहिला साखर कारखाना कोणत्या जिल्ह्यात झाला.

- a) नाशिक
- b) अहमदनगर
- c) सोलापूर
- d) कोल्हापूर

22. महाराष्ट्रातील .....जिल्हा तलाव सिंचनासाठी प्रसिद्ध आहे.

- a) सोलापूर
- b) नांदेड
- c) धुळे
- d) गोंदिया

23. महाराष्ट्रात घंड हवेचे ठिकाण कोठे आहे.

- a) वाई
- b) महाबळेश्वर
- c) पुणे
- d) कोल्हापूर

24. महाराष्ट्रात दगडी कोळसा ..... ठिकाणी सापडतो.

- a) नागपूर
- b) यवतमाळ
- c) चंद्रपूर
- d) वरीलपैकी सर्व

25. महाराष्ट्रात औष्णिक वीज निर्मिती..... येथे आहे

- a) कोराडी
- b) खापरखेडा
- c) चंद्रपूर
- d) वरीलपैकी सर्व

26. महाराष्ट्रात सुती कापड गिरणी सर्वप्रथम कोठे सुरू झाली?

- a) मुंबई
- b) सोलापूर
- c) माळेगाव

d) पुणे

27. मराठवाड्यात कोणत्या पंचवार्षिक योजनेपासून उद्योगधंद्यात सुरुवात झाली.

a) पहिली

b) दुसरी

c) तिसरी

d) चौथी

28. महाराष्ट्रातील..... विभागात सर्वात कमी खनिज संपत्ती आढळते.

a) उत्तर महाराष्ट्र

b) कोकण

c) विदर्भ

d) मराठवाडा

29. महाराष्ट्रात सर्वात लांब वाहणारी नदी कोणती?

a) तापी

b) कोयना

c) गोदावरी

d) पैनगंगा

30. महाराष्ट्रातील जलसिंचनाचे स्रोत..... आहेत.

a) तलाव

b) विहीर

c) कालवे

d) वरीलपैकी सर्व

31. महाराष्ट्रात वनाखालील क्षेत्र ..... % आहे.

a) 25

b) 19

c) 17

d) 14

32. महाराष्ट्रात जलसिंचनाखाली ..... % क्षेत्र आहे.

a) 19

- b) 25
c) 30
d) 35
33. महाराष्ट्राच्या लोकसंख्या वितरणावर..... घटकाचा परिणाम होतो.
a) भौगोलिक
b) सामाजिक
c) आर्थिक
d) वरीलपैकी सर्व
34. .... हे लोकसंख्या बदलाचे घटक आहेत.
a) जन्मदर
b) मृत्युदर
c) स्थलांतर
d) वरीलपैकी सर्व
35. .... वयोगट कार्यकारी लोकसंख्या म्हणून ओळखला जातो.
a) 0-14
b) 15-59
c) 60 वर्षांपेक्षा जास्त
d) यापैकी नाही
36. 2011 च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्राची लोकसंख्या..... कोटी होती.
a) 9.96
b) 10.23.
c) 11.23
d) 11.50
37. 2011 च्या जनगणनेनुसार साक्षरता प्रमाण.....% होते.
a) 75.5
b) 77.9
c) 82.5
d) 81.4

38. महाराष्ट्रात लिंगरचनेचे प्रमाण..... आहे.

a) 935

b) 960

c) 98

d) 99

39. महाराष्ट्रातील लोकसंख्या घनता..... आहे.

a) 365

b) 465

c) 314

d) 420

40. महाराष्ट्राचा लोकसंख्यावाढीचा दर ..... आहे.

a) 15.99

b) 18.60

c) 19.60

d) 20.40

This question paper contains 2 printed pages]

RA—205—2022

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

MAY/JUNE, 2022

(New Course)

GEOGRAPHY

Paper-X

(Oceanography)

(Monday, 13-6-2022)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time— 2½ Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (i) Attempt All questions.

(ii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(iii) Use of Map stencils allowed.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) योग्य त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या आराखडे काढणे आवश्यक आहे.

(iii) नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. Explain the Definition, Nature and scope of Oceanography. 15
सागरशास्त्राची व्याख्या सांगून स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the Nature of Submarine relief of Pacific Ocean.

पॅसिफिक महासागराच्या सागरी तलरचनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

2. Explain the distribution of Ocean Temperature. 15

सागरजलाच्या तापमानाचे वितरण स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain in detail Atlantic Ocean Currents.

अटलांटिक महासागरातील सागरी प्रवाह स्पष्ट करा.

P.T.O.

WT

(2)

RA—205—2022

3. Write short notes on any *two* of the following :

10

- (i) Distribution of Ocean water salinity
- (ii) Significance of study of Oceanography
- (iii) Factors affecting on Ocean Salinity
- (iv) Spring Tide.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) सागरीजलाच्या क्षारतेचे वितरण
- (ii) सागरशास्त्राच्या अभ्यासाचे महत्त्व
- (iii) सागरी जलाच्या क्षारतेवर परिणाम करणारे घटक
- (iv) उधानाची भरती.

RA—205—2022

2

96D6B01EE1E1E276989A4FA97F8C844D

This question paper contains 5 printed pages]

B—228—2019

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Fourth Semester) (Backlog) EXAMINATION

OCTOBER/NOVEMBER, 2019

GEOGRAPHY

Paper-XI

(Population Geography)

(MCQ & Theory)

(Tuesday, 19-11-2019)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

- N.B. :-** (i) Attempt all questions.
(ii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.
(iii) Use of map stencils is allowed.
(i) सर्व प्रश्न सोडवा.
(ii) योग्य त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या व आराखडे काढणे आवश्यक आहे.
(iii) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

MCQ

1. Fill in the blanks (Q. Nos. i-x) : 10
रिकाऱ्या जागा भरा (प्रश्न क्र. i-x) :

- (i) Population Geography is a branch of.....
(a) Physical Geography (b) Economic Geography
(c) Human Geography (d) Cultural Geography
लोकसंख्या भूगोल ही.....ची शाखा आहे.
(a) प्राकृतिक भूगोल (b) आर्थिक भूगोल
(c) मानवी भूगोल (d) सांस्कृतिक भूगोल

P.T.O.

(ii) The term 'Geometric progression' of population growth is used by.....

- (a) Thomas Malthus (b) Ellen Semple
(c) D. Bailenti (d) E.S. Lee

लोकसंख्येची वाढ भूमितीय श्रेणीते होते ही संज्ञा.....यानी वापरली.

- (a) थॉमस माल्थस (b) एलन सॅपल
(c) डी. बैलेन्टी (d) इ.एस. ली

(iii) According to 2011 census, birth rate in India is.....

- (a) 18.60 (b) 17.20
(c) 31.30 (d) 20.97

2011च्या जनगणनेनुसार भारतातील जन्मदर.....आहे.

- (a) 18.60 (b) 17.20
(c) 31.30 (d) 20.97

(iv) .....is known as father of 'Population Geography'.

- (a) B. Garnier (b) G.T. Trewartha
(c) J.I. Clarke (d) None of these

हे लोकसंख्या भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.

- (a) बी. गर्नियर (b) जी.टी. त्रिवार्था
(c) जे.आय. क्लार्क (d) यापैकी नाही

(v) .....age group is known as dependent population.

- (a) 0-14 (b) 15-34
(c) 35-59 (d) None of these

हा वयोगट अवलंबित लोकसंख्या म्हणून ओळखला जातो.

- (a) 0-14 (b) 15-34
(c) 35-59 (d) यापैकी नाही

(vi) According to 2011 census, literacy rate in India is.....percent.

- (a) 36.17 (b) 52.21
(c) 64.83 (d) 74.04

2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील साक्षरता दर.....टक्के आहे.

- (a) 36.17 (b) 52.21
(c) 64.83 (d) 74.04

(vii) "World Population Day" is celebrated on.....

- (a) 8th March (b) 11th July
(c) 5th June (d) 12th January

'जागतिक लोकसंख्या दिन'.....या दिवशी साजरा करण्यात येतो.

- (a) 8 मार्च (b) 11 जुलै
(c) 5 जून (d) 12 जानेवारी

(viii) According to 2011 census density of population in India is.....

- (a) 324 (b) 290
(c) 382 (d) 490

2011च्या जनगणनेनुसार भारतातील लोकसंख्येची घनता.....इतकी आहे.

- (a) 324 (b) 290
(c) 382 (d) 490

(ix) Demographic Transition Theory was postulated by.....

- (a) Cannon (b) R. Malthus
(c) G.T. Trewartha (d) Frank Notestine

लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत.....यांनी मांडव्य.

- (a) कॅनॉन (b) आर. माल्थस
(c) जी.टी. त्रिवार्था (d) फ्रँक नॉटिस्टीन

P.T.O.

WT

(4)

B—228—2019

(x) Malthus was a.....Geographer.

(a) German

(b) American

(c) British

(d) French

माल्थस हा.....भूगोल तज्ञ होता.

(a) जर्मन

(b) अमेरिकन

(c) ब्रिटिश

(d) फ्रेंच

Theory

2. Explain the nature and scope of Population Geography.

10

लोकसंख्या भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

State the distribution of population in India.

भारतातील लोकसंख्येचे वितरण स्पष्ट करा.

3. Explain the theory of optimum population.

10

पर्याप्त लोकसंख्येचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Describe the impact of geographical factors on the distribution of population.

लोकसंख्या वितरणावर प्रभाव पाडणाऱ्या भौगोलिक घटकांचे वर्णन करा.

4. Write short notes on (any two) :

10

- (i) Sex ratio in India
- (ii) Death rate in India
- (iii) Literacy in India
- (iv) Significance of study of Population Geography.

धोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- (i) भारतातील लिंग प्रमाण
- (ii) भारतातील मृत्यूदर
- (iii) भारतातील साक्षरता
- (iv) लोकसंख्या भूगोलाच्या अभ्यासाचे महत्व.

Faculty of Humanities

Class - B.A.S.Y.

B.A. (Third Semester) Examinations

Examination Winter 2020

Subject: Geography

Paper No. : XI

(Name of the Paper : Population Geography Old)

Cluster code-114

Date 10/03/2021

Time: 4.00 to 5.00

Time: 1 Hours

Maximum Marks- 40

N. B.: i) Attempt all questions.

ii) All questions carry equal marks.

iii) Use OMR Answer Sheet.

1. लोकसंख्या भूगोलाचे जनक — हे आहेत.
a) बी. गारनिअर   b) जी.टी.त्रिवार्था   c) फेडीकॅरॅटझेल्   d) जे. आय.क्लार्क
2. जागतिक लोकसंख्या दिन — तारखेला साजरा केला जातो.
a) 25 मार्च   b) 26 आक्टोबर   c) 11 जुलै   d) 18 मे
3. — हा वयोगट कार्यशील लोकसंख्या म्हणून ओळखला जातो.
a) 0-04   b) 15-59   c) 60 पेक्षाजास्त   d) या पैकी नाही
4. पर्याप्त लोकसंख्या सिध्दांत — यांनी मांडला.
a) डॉ. कॅनन   b) फ्रँक नॉटिस्टीन   c) थॉमसमाल्थस   d) यापैकीनाही
5. गणितीय घनता म्हणजे —
a) लोकसंख्या आणि साधनसंपत्ती यांचे प्रमाण
b) शेतकरी लोकसंख्या आणि कृषीभूमीचे प्रमाण
c) लोकसंख्या आणि क्षेत्र यांचे प्रमाण
d) यापैकी नाही
6. भारताची पहिली जनगणना — मध्ये चालू झाली
a) 1872   b) 1901   c) 1805   d) 2001
7. जागतिक लोकसंख्येच्या — टक्के लोकसंख्या मैदानी प्रदेशात राहते
a) 50%   b) 80%   c) 60%   d) 40%
8. माल्थस हा — भूगोल तज्ज्ञ होता

- a) जर्मन   b) फ्रेंच   c) अमेरिकन   d) ब्रिटीश
9. लोकसंख्या भूगोलाचे प्रसिध्द पुस्तक ---- यांनी लिहले.
a) कार्ल रिटर   b) थॉमस माल्थस   c) ग्रिफिथ टेलर   d) जे. आय. क्लार्क
10. जनगणना 2011 नुसारभारताचीसाक्षरता ----- टक्केआहे.
a) 65%   b) 74%   c) 55%   d) 70%
11. लोकसंख्या भूगोल ही ---- ची शाखा आहे.
a) प्राकृतिक भूगोल   b) मानवी भूगोल   c) मृदा भूगोल   d) जैविक भूगोल
12. लोकसंख्या संक्रमणाच्या अवस्था ---- आहेत.
a) सात   b) तीन   c) चार   d)दोन
13. जनगणना 2011 नुसारभारतातीललिंगप्रमाण ---- आहे.
a) 930   b) 970   c) 940   d) 950
14. लोकसंख्या वाढ ही भूमितीय श्रेणीने होते ही संज्ञा ---- यांनी मांडली.
a) थॉमस माल्थस   b) एलन सेम्पल   c) डी. वॅलेन्टी   d) इ. एस. ली
15. जनगणना 2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील सर्वात जास्त लोकसंख्येची घनता ---- या राज्यात आहे.
a) महाराष्ट्र   b) गुजरात   c) बिहार   d) गोवा
16. लोकसंख्या संक्रमण सिध्दांत ---- यांनी मांडला.
a) हुम्बोल्ट   b) फ्रॅंकनॉटेस्टीन   c) थॉमस माल्थस   d) जी. टी.त्रिवार्था
17. मनोरा लेखमध्ये सर्वात वरचा वयोगट कोणता आसतो.
a) 60 पेक्षाजास्त   b) 0-14   c) 15-45   d) 45-60
18. कोणत्या दशकात भारतामध्ये ऋणात्मक लोकसंख्या वाढ झाली?
a) 1901-1911   b) 1911-1921   c) 1951-61   d) 1971-81
19. लोकसंख्या वाढीसाठी खालीलपैकी कोणता घटक परिणामकारक नाही.
a) जनन   b) मृत्यता   c) A आणि B   d) यापैकीनाही
20. भारतामध्ये खालीलपैकी कोणता घटक जननदरावर परिणाम करतो?
a) बाल विवाह   b) उष्ण हवामान   c) रुढी-परंपरा   d) वरील सर्व
21. लोकसंख्या घनतेच्या वितरणावर खालीलपैकी परिणाम करणारा घटक कोणता?
a) भूरूपे   b) हवामान   c) खनिजे   d) वरीलसर्व
22. खालीलपैकी माल्थसच्या सिध्दांताची गृहित तत्वे कोणती नाहीत?
a) स्त्री-पुरुषामध्ये लैंगिक आकर्षण नसते.
b) मानवास जीवंत राहण्यासाठी अन्न आवश्यक आहे.
c) आर्थिक संपन्नता आणि अपत्य निर्मिती यांचा प्रत्यक्ष संबंध असतो.

- d) या पैकी नाही
23. एखाद्या प्रदेशातील जास्तीत जास्त प्रतिव्यक्ति उत्पन्न देऊ शकणारी लोकसंख्या म्हणजे ----- होय.
- a) जास्त लोकसंख्या   b) पर्याप्त लोकसंख्या
c) कमी लोकसंख्या   d) या पैकी नाही
24. "वेगवेगळ्या भौगोलिक प्रदेशातील मानवी समुहाची वैशिष्ट्ये समजावून घेणे म्हणजे लोकसंख्या भूगोल होय" ही व्याख्या कोणी केली?
- a) फेडीक रॅटझेल्   b) जी. टी. त्रिवार्था   c) जे. आय. क्लार्क   d) विल्बर झेलन्स्की
25. खालीलपैकी कोणता घटक लोकसंख्याच्या वितरावर परिणाम करतो.
- a) ऐतिहासिक घटक   b) भौगोलिक घटक   c) आर्थिक घटक   d) वरीलपैकी सर्व
26. खालीलपैकी कोणत्या खंडात सर्वात जास्त लोकसंख्या आहे?
- a) युरोप   b) आशिया   c) आफ्रिका   d) ऑस्ट्रेलिया
27. प्रदेशाची एकूण लोकसंख्या व त्याच प्रदेशातील एकूण क्षेत्रफळ यांच्या गुणोतरास --- म्हणतात.
- a) गणितीय घनता   b) कृषी घनता   c) पोषण घनता   d) आर्थिक घनता
28. वळवंटी प्रदेशातील लोकसंख्येची घनता --- आहे.
- a) जास्त   b) मध्यम   c) कमी   d) यापैकीनाही
29. मात्स्यसंख्या लोकसंख्या सिध्दांतानुसार लोकसंख्या --- श्रेणीने वाढते.
- a) गणितीय   b) भूमितीय   c) A & B दोन्ही   d) यापैकीनाही
30. 0-14 वयोगटातील लोकसंख्येला --- लोकसंख्या म्हणून ओळखले जाते.
- a) अवलंबित लोकसंख्या   b) कार्यकारी लोकसंख्या   c) A & B दोन्ही   d) यापैकीनाही.
31. खालीलपैकी कोणत्या प्रदेशाला लोकसंख्या सर्वात कमी असते?
- a) उंच पर्वतीय क्षेत्र   b) पठारी क्षेत्र   c) मैदानी क्षेत्र   d) यापैकीनाही
32. डॉ. कॅनन यांनी पर्याप्त लोकसंख्या सिध्दांत कॅव्हा मांडला?
- a) 1940   b) 1920   c) 1930   d) 1990
33. जेव्हा देशातील साधनसंपत्तीपेक्षा लोकसंख्या कमी असल्यास त्या लोकसंख्येला --- लोकसंख्या म्हणतात.
- a) पर्याप्त   b) रिक्त   c) अतिरिक्त   d) यापैकीनाही
34. लोकसंख्या भूगोलाच्या अभ्यासाचा केंद्रबिंदू --- आहे.
- a) यंत्र   b) पर्यावरण   c) मानव   d) वरीलसर्व
35. खालीलपैकी कोणता देश अतिरिक्त लोकसंख्येचा देश म्हणून ओळखला जातो?
- a) यु. एस. ए.   b) कॅनडा   c) ऑस्ट्रेलिया   d) भारत

36. सलग दोन जनगणनेमधील फरक म्हणजे ----- वाढ होय.

- a) निव्वळ लोकसंख्या
b) नैसर्गिक लोकसंख्या
c) मासिक लोकसंख्या वाढ
d) सरासरी लोकसंख्या वाढ

37 -----यांच्या मते, लोकसंख्येचे वितरण, रचना, स्थलांतर, लोकसंख्यावाढ इत्यादी घटकामधील अभिक्षेत्रीय भिन्नतेशी कशाप्रकारे संबंधित आहे हे दर्शविणारे शास्त्र म्हणजे लोकसंख्या भूगोल होय.

- a) जी. टी. त्रिवार्था
b) जे. आय. क्लार्क
c) विल्बर झेतिन्स्की
d) मॅडम बिजू गार्निअर

38 नैसर्गिक लोकसंख्या वाढ म्हणजे -----

- a) देशातील जन्मदर आणि मृत्यूदर यामधील फरक
b) दोन जनगणने मधील फरक
c) A & B दोन्ही
d) यापैकी नाही.

39. थॉमस माल्थस यांचा जन्म ----- साली झाला.

- a) 1868
b) 1767
c) 1766
d) 1969

40 खालीलपैकी कोणता जन्मदर इतरापेक्षा वेगळा आहे?

- a) ढोबळ जन्मदर
b) सामान्य जन्मदर
c) वयसापेक्ष जन्मदर
d) निर्मिती क्षमता

This question paper contains 2 printed pages!

RA—258—2022

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

MAY/JUNE, 2022

(New Course)

GEOGRAPHY

Paper-XI

(Settlement Geography)

(Wednesday, 15-6-2022)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time— 2½ Hours

Maximum Marks—40

N.B. :— (i) Attempt All questions.

(ii) Use of Map stencils is allowed.

(iii) Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(iii) अत्यावश्यक तेथे सुबक आकृत्या व आराखडे काढा.

1. Give definition, nature and scope of Settlement Geography. 15

वसाहत भूगोलाची व्याख्या, व्याप्ती व स्वरूप स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain types and functions of Rural Settlement.

ग्रामीण वसाहतीचे प्रकार व कार्य स्पष्ट करा.

2. Explain the concentric zone model by E.W. Burges. 15

ई.डब्ल्यू. बर्जेसच्या समकेंद्रीय वर्तुळ प्रतिमान स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the process of Urbanization in India.

भारतातील शहरीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

P.T.O.

WT

(2)

RA—258—2022

3. Write short notes on any *two* of the following :

10

- (i) Factors affecting on distribution of Rural Settlement;
- (ii) Evolution of Settlement;
- (iii) Urban Planning in India;
- (iv) Rank Size Rule.

खालीलपैकी कोणतेही दोनवर थोडक्यात टिप लिहा :

- (i) ग्रामीण वसाहतीच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक;
- (ii) वसाहतीची उत्क्रांती;
- (iii) भारतातील शहर नियोजन;
- (iv) श्रेणी आकार नियम.

RA—258—2022

2

92004F4ED223223CDFE41D8E4F6D2